

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an . . . . . 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.

Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Măcelarilor nr. 21).

Cu șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Ușa casei lui Horia.

Dăm în cele de mai jos loc unei scrisori foarte interesante ca „semu al vremii“, ce ni-se trimite din Munții Apuseni. Eată-o:

Câmpeni, August 1895.

D-le Redactor,

Ungurii acestia sânt cum sânt, lumea zice că sânt reî, mai ales nouă Românilor, dar' să mă credeți, că tot sânt buni și ei de ceva!

Noi Români avem un păcat, că nu dăm însemnătatea ce li-s'ar cădea multor lucruri, multor arături și multor persoane chiar, de ale noastre. Ni-se pare oare-cum firese ca de pildă, Iancu să fi fost erou și un om, care văzând câtă mișelie poate fi în lume și că în ce chip diavolesc e călcată în picioare dreptatea, și că lui nu-i este cu putință să o îndrepteze, sfășindu-i-se inima, el să nebunească de durere! Și ne pare lucru foarte firese ca el murind, să-l îngropăm fără vr'un alaiu deosebit, și abia după zeci de ani să ne aducem aminte că acestui bărbat s'ar cădea totuși să-i ridicăm o cruce mai de dai Doamne pe mormântul lui cel simplu și sfânt; și lucru firese, că adunarea de bani pentru acest scop să decurgă foarte încet și subțire, foi ca »Dreptatea«, »Gazeta Transilvaniei«, »Foaia de Duminică« și altele, nici pomenire făcând de acest lucru, ca-și-cum ar fi vorbă de un fleac al »Foi Poporului« și »Tribunei«, și numai atunci să vedem cu toții și să vadă și foile de mai sus, că de mândru și frumos lucru ne-am apucat, când ministrul vine și oprește ridicarea monumentului, ne răpește banii și infundă în temniță pe adunători! Atunci, când Ungurul ni-a arătat, ne-am trezit apoi toți, și și foile cele-ce nu voiau să știe de toată treaba nimic, și au scris că da, mare e

totuși Iancu și bine era că era să i-se facă monument, dar' afurisitul de ministru nu ne lasă! Altfel se ridică poate și monumentul, și se făcea tot, și liniștea numitelor foi nu se tulbura, treceau peste toată treaba mai departe, ca peste o tândălitură. Ungurul a fost aci bun, că a deschis ochii la toți, făcându-i să se gândească și să afle că totuși — mare a fost acest Iancu!

Dar' afară de Iancu, noi mai avem pe Horia, Cloșca și Crișan, bravii țerani, cari la 1784 au întins peste Ardeal un pîrjol luminos contra apăsării nemeșești. Ei au fost zdrobiți cu roata în piața din Alba-Iulia la 1785. Dar' din moartea lor a răsărit o floare frumoasă de libertate pentru frații lor țerani-iobagi, dându-li-se, ce până aci nu aveau, măcar voe a se muta dela un nemeș la altul, dacă nu-i mai puteau suferi dobitoceștile purtări.

Și despre acești eroi, ce cu sângele lor au răscumpărat pentru frații lor libertate, o ce puțin vorbim noi!

În Albac a stat până în zilele noastre casa de bârne, în care a crescut și trăit Horia, și pe care alte popoare ar fi ținut-o și păzit ca pe o sfântă și neprețuită raclă, aducătoare aminte de un mare om din mari vremuri; ar fi spoit-o, cum am zice, cu aur! Și noi? Noi treceam pe lângă ea fără a-i da vre-o deosebită luare aminte, ear' în anul acesta după o sută și atâția ani, putrezind și stricându-se bârnela, ea a fost dărâmată și risipită, ca ori-ce altă casă a ori-cărui alt muritor de rînd, și nici pomenire nu s'a făcut despre acest lucru undeva!

Ușa casei însă, bună fiind încă, o folosiau pentru a închide un grajd cu ea, până să se strice de tot.

Abia acum, întemplantându-se să afle despre acea ușă dl protopop gr.-or. Romul Furdui din Câmpeni, și d-sa înțelegând că e păcat de

Dumnezeu să lași o așa batjocură pe o ușă istorică ca ușa casei lui Horia, s'a pus în înțelegere cu omul ce o avea, cerând să i-o dea d-sale. Omul i-a dat-o.

În 18 August dl protopop a trimis o trăsură după ușă. Frații Moți din Albac văzând ce preț se pune pe acea ușă, și că li-o duc, alergau acum din tot satul să mai vadă încă odată »Ușa lui Horia«, și se grăbiau a-și scrie pe ea numele, alții a 'și-l scobit în ea cu cuțitul.

Și a plecat omul cu ușa spre Câmpeni.

Cum, cum nu însă, pe drum eată se întâlnește cu o patrulă de gendarmi, care oprind pe mîndtor, îl provoacă, în numele legii, să-i urmeze! **Și încungiurată de patru gendarmi, ușa lui Horia a sosit în Câmpeni, dusă la solgăbiru și încuiată în cancelaria solgăbirăscă!**

Cu dl protopop s'a luat protocol.

Și eată earăși pe Unguri buni de ceva. Ni-au atras luarea aminte asupra unui lucru scump, pe care noi în chip așa de nedrept, nu puneam nici un preț! Ei au dat însemnătatea vrednică eroului Horia, făcându-l prin chiar cruda moarte cu care l-au isbit, nemuritor pentru vecii vecilor, și ei vor face neperitoare tot pentru vecii vecilor și ușa casei lui. Ardă-o în foc, sdrobească-o și o macine și o sufle în vînt, astupe-o în pămînt, ori arunce-o în fundul mărilor: ușa aceasta din clipa când ei au atins-o și au pus-o între baionete, îndoit de însemnată și sfîntă rămîne pentru noi, pentru urmașii noștri și pentru istoria noastră națională!

Am înțeles, că dl protopop Furdui a făcut pașii de lipsă ca acea ușă să i-se dea înapoi, fiind acum posesiunea d-sale, ca apoi să o facă dar vre-unui muzeu național de lucruri vechi.

Picoto.

FOIȚA.

„Biblioteca pentru toți“.

— Dare de seamă. —

În nr. 23 al »Foi Poporului« am tipărit o scurtă dare de seamă despre cei dintâi 7 numeri eșiți din prețioasa »Biblioteca pentru toți« a dlui Carol Müller din București. S'au trezit în noi mai mari nădejdi chiar dintru început față de această bibliotecă, mai ales văzând încredințat cu alegerea materialului ce să se publice într'însa, pe dl Dumitru Stăncescu, un scriitor român tinăr, sîrguincios și cu bun renume. Și într'adevăr nădejdiile trezite, spre marea noastră bucurie, le vedem întrupându-se tot mai mult, ba întrecînd chiar așteptările noastre!

În fiecare lună librăria dlui C. Müller îmbogățește literatura română cu câte două volumașe drăgălașe, aducătoare de petrecere ori învățătură cetitorului. Și dl Müller nu

cruță cheltueli pentru a face îmbunătățiri în biblioteca d-sale. De unde la început o tipărea pe hîrtie, bună și aceea, dar' totuși mai simplă, „nesatinată“ (adecă nesclipicioasă, care nu-i prea lucie,) acum a început să o tipărească pe o hîrtie fină de tot, lucie și albă ca cea de scris! Și scoate volumașe nu numai de câte 7 coale (112 fețe) precum se pornise, ci și de 8 și 9 coale (până la 136 fețe!), ear' prețul e același, **numai de 16 cruceri!**

Felicităm pe dl editor și conducător pentru străduința ce pun, a ne da o bibliotecă frumoasă și elegantă ca înfățișare, și bună și folositoare ca cuprins, — ear' pe cetitorii noștri îi rugăm să nu peardă privilegiul acesta bun de a-și cumpăra cărți ieftine din cari vor dobîndi cunoștințe bogate!

Eată acum părerea noastră îndeosebi despre numerii din urmă, asupra cărora n'am scris dare de seamă:

Nr. 8 este despre »România, Roma, Pizza«, descrieri de călătorie făcute de Francezul Jules Michelet, scriitor cu peană bună

și prietenă României. Nu scrie foarte mult, dar' foarte măgulitor despre cum a aflat el Țeara-Românească. Laudă înfățișarea ei atrăgătoare și poporul ei credincios, muncitor și răsboinic. Ne atinge și pe noi Ardelenii, arătându-ne lumii mai ales ca oameni de inimă și cu temere de Dumnezeu.

E, pentru aceasta, cărticica vrednică să o cumpărăm.

Nr. 9. este descrierea frumosului »Castel Peleş« dela Sinaia, unde petrece Maiestatea Sa Regele Carol al României cu înalta sa Doamnă, în fiecare an vara. Unde azi e castelul Sinaia, înainte cu 25 ani era încă codru și munte sîlbatec, neumblat și neluat în seamă. Azi e un orașel din cele mai renumite și atrăgătoare, nu al României numai, dar' al întregii Europe!

Adevărate minuni s'au săvîrșit până-ce din locul sîlbatec și îndărătnic la îmblanzit, fiind străbătut de mulțime de isvoare pe sub pămînt, care făceau aproape peste putință lucrarea, s'a ajuns la ce astăzi e acolo! Toate greutatețile zidirii, toată străduința și voința de fer

Nume naționale și străbune.

Să arătăm acum, în scurte cuvinte, și gloria legată de numele *străbune*, purtate de protopărinți de ai noștri, cari au format mărirea poporului lor vechiu roman.

Romul — este numele fiului celui din neam de zei, lăptat de lupoaică, care a întemeiat falnica cetate *Roma*, atât de lungă vreme doamnă a lumii. Dela *Romul* își are numele cetatea *Roma* și poporul cel mai vestit al pământului, *Romanii*, și dela ei și noi *Românii*. *Romul* e întâiul rege (craiu) al ei.

Rem sau **Remus** e fratele gemen al lui *Romul*, aceeași soarte cu el având până a fost mic, și laolaltă cu *Romul* lucrând la întemeierea Romei, dar' care, după-cum cuvântul bătrânesc spune, ar fi fost omorât de *Romul*, pentru-că a sărit peste șanțul tras în giurul cetății lor.

Tit — e numele unui viteaz rege al *Sabinilor*, care a dat navală asupra tinerei *Roma*, pentru-că locuitorii ei, tot bărbați fără femei, răpiseră, la un joc, fiecare câte o *Sabină*, ca să aibă neveste. *Tit* a pornit asupra Romei slabe încă, și o și bătea, de nu întreveniau răpitele femei, ca să nu le lase văduve, după-ce acum stânt împreunate cu *Romanii* și le place de ei că-s'voinici și războinici. Și așa s'a făcut pace între regele *Romul* al Romei și *Tit* al *Sabinilor* legând tovarășie chiar, și întărindu-se astfel *Roma* foarte.

Traian — e, cine nu-l știe? Viteazul împărat ce-a zdrobit poporul *Dacilor* locuitor pe aceste plaiuri, și ne-a adus pe noi aici. El este părintele poporului român și erou ca-și-care puțin poate număra istoria. E mândrie a purta numele lui.

Scevola — a fost un fiu al Romei ce într-o bătălie cu *Etruscii*, neputându-l bate, și mai fiind abia 300 de apărători, s'a furișat în tabăra dușmană cu gând să omăre pe regele etrusc. Necunoscând însă pe rege, a omorât numai pe scriitorul lui. Legat și dus înaintea regelui, 'i-a zis: „De-ai scăpat de mine, de cei 299 soți ce mai am, tot nu vei scăpa!“ Și s'a înfricat regele și 'l-a amenințat că-l va arde de nu-'i va descoperi cum stă inamicul seu, ca să-l poată bate. *Scevola*,

a *Maiestății Sale Regelui* întru durarea muncii, sânt descrise aci, și apoi zugrăvite sânt cu măiestră mână toate mândreniile de azi ale acestui orașel de vară, ce îmbată cu frumusețile lui! Noi *Românii* din *Ardeal* abia știm ceva despre acel castel, și mai ales puțin știm din povestea lui cea lungă și frumoasă. Și destul de rău că așa puțin știm. Să nu pierdem dar' vreme a dobândi frumoase și temeinice cunoștințe despre el. Și pe acestea le putem avea acurate și frumos descrise în cârticica de care vorbim. E tradusă într-o limbă foarte frumoasă de dl *Dumitru Stăncescu* după *M. Bachelin*.

Nr. 10 „*Nuvele și schițe*“, trei la număr, traduse de *Titu Maiorescu* și *Livia M.* una din *Alarcon*, poet în *Spania*, alta din *Bret Harte*, scriitor din *California* și a treia din *Mark Twain*, scriitor american. E unul din volumele mai slabe a bibliotecii și ca mărime și ca cuprins.

Nr. 11 este, dacă nu cea mai frumoasă podoabă, apoi de bună-seamă una din cele prețioase podoabe a „*Bibliotecii pentru toți*“!

fără a aștepta altă osândă, 'și-a sufluc deloc mâna dreaptă, a ținut-o deasupra unui foc ce era aproape, și fără să arete vr'o durere, lăsa să-i ardă mâna! Mirat regele 'l-a slobozit, și a îmbiat el pace Romei, celei cu astfel de fii, și n'a mai încercat a se măsura cu ea!

Regulus — căzând prins la *Cartageneni* după o luptă eroică, a fost trimis de acestia acasă, întovărășit de alți trimiși cartageneni, cu îndatorirea de a da sfat *Romanilor* sei, bătuti și totuși temuți, să încheie pace cu *Cartageneni*, așa ca acestora să le vie bine. De va mijloci aceasta, îl vor încărca de cinste și bogății, de unde nu, are să fie ucis în chip crud! Și au stors dela el jurământ că se va întoarce înapoi ori șă, ori șă. S'a dus *Regulus* în *Roma*, dar' de unde să îndemne el pe frații sei la umilire! Din potrivă: la răsbunare și războiu până la moarte! Trimii cartageneni s'au întors fără isbândă. Cererile lor de pace au fost respinse. Pe *Regulus* 'l-au rugat *Românii* să nu se ducă înapoi, decât cu noua oaste, — dar' falnicul *Roman*, nu! „*Mi-am dat cuvântul, a zis el, și îmi țin cuvântul meu, deși știu ce mă așteaptă!*“ Și s'a dus și a spus drept ce-a isprăvit, și a fost ucis în chip crunt de *Cartageneni*!

Pompiliu — aduce aminte de al doilea rege al Romei: *Numa Pompiliu*, un om luminat și stimat de popor. Murind *Romul* s'a pus la cale alegere de nou Rege. *Numa* a fost doritul poporului. Au plecat mai mulți fruntași să-l poștească la domnie, și 'l-au aflat în câmp la plug, și dela carnea plugului 'l-au dus de 'l-au făcut rege al Romei celei temute! A fost unul din cei mai buni și iubiți regi ai Romei.

Taliu — e al treilea Rege al Romei, un om după fire și aplecări întocmai ca *Romul*! Războinic, cutezător și doritor de mărire a cetății sale! A bătut rău pe mai multe cetăți și popoare vecine.

Camil — e numele unui viteaz oștean roman, ce a purtat o luptă cruntă dar' fără noroc cu *Galii*. A fost exilat (scos din patrie), dar' oștenii lui cei mai buni au fugit la el, atât îl îndrăgiseră din bătae, și pe urmă senatul Romei 'l-a rechemat și 'l-a făcut dictator (mare poruncitor). *Romanii* bătuti erau osânditi a

plăti *Galilor* 1000 de punți în aur. Tocmai măsurau aurul când *Camil* se arătă și el, și trăgând înapoi aurul, strigă dușmanilor: „*Romanii plătesc cu fer, nu cu aur!*“ Se stîrnî o însuflețire nebună; *Romanii* prinseră de nou armele și *Galii* fură bătuti praf!

Deciu. — Armata romană și latină sta față în față. Cea romană avea doi comandanți. *Manliu* și *Deciu*. Înainte de luptă zeii profetiră că de o lăture va cădea un comandant, de alta o armată. Conducătorii romani se înțelesesă că îndată-ce partea unuia s'ar clătina, el să se jertfească, spre a perde pe dușman. Aripa lui *Deciu* începî retragerea încă la întâia ciocnire, atunci el călare pe un roib înspumat se aruncă spre tabăra dușmană unde fu omorît. Oastea se înfurie și îmbărbătă și dete navală nebună pe *Latini*, cari fură crunt bătuti.

Cesar — e unul din cei mai mari bărbați ai Romei, o podoabă a istoriei romane, om înțelept foarte și cu virtute. A purtat mari războaie cu popoarele vecine, a lărgit tare hotarele țerii sale, și a ridicat mult bunăstarea dinlăuntru a poporului roman. Despre el și ale lui mărețe fapte se învață în școli, ca de o pildă mare de virtute omenească.

Fabriciu — a fost bravul fiu al Romei, care trimis la inamicul seu *Pirus* să facă pace, după-ce *Romanii* fusese bătuti, a fost îmbiat cu o grămadă de aur, doar' face o pace neprielnică țerii sale, el însă a respins cu dispreț și mândrie aurul! În ziua următoare regele *Pirus* a lăsat de 'i-au adus pe la spate un elefant, care să-l sparie și amenințe pe *Roman*. Auzind răcnetul sălbatec al animalului, el zimbînd a zis regelui: „*Pre-cum ieri nu m'au amăgit banii tăi, așa azi nu mă sparie elefantul tău!*“ Mirat de atâta curagiu, *Pirus* slobozi pe *Fabriciu* și prizonierii. Multe alte bravuri a mai făcut apoi *Fabriciu* și în mare cinste a fost ținut de *Romani*, cu toate acestea el trăia simplu de tot.

Orațiu sau **Horățiu** — e viteazul ce a eșit biruitor în lupta dintre *Romani* și *Albani*. Popoarele erau înrudite. Ajungînd la războiu, au zis că e păcat să se verse prea mult sânge de frați. Au ales câte pe trei din fiecare popor, dela *Romani* pe frații *Horății* și dela *Albani*

Cuprinde 4 lucrări: „*Din tinerețe*“, „*Tatăl*“, „*Pipița și Mitu-Pisu*“ și „*Mănunchiul*“, nuvele de *Andrè Theuriet*, scriitor francez din zilele noastre. Sînt de o deosebită gingășie și farmec, și nespūs de dulci. Au scriitorii francezi, în felul de a descrie mai ales pe femei, o putere și pricepere deosebită, fiind neîntrecuți, ba chiar neajunși! Și *A. Theuriet*, în nuvele pomenite, se arată scriitor francez în toată puterea! După-ce 'l-ai cetit îți rămîne mereu în minte, ca sunetul unei muzici duioase și dragi ce îți-s'a vîrît adînc în inimă! Îl recomandăm cu toată căldura cetitorilor „*Foii Poporului*“, putînd avea, cei-ce vor cumpăra această cârticică, în schimb micului ei preț, multe clipe dulci și plăcute. Traducerea, foarte bună, e făcută earăși de dl *Dumitru Stăncescu*.

Nr. 12 „*Nuvele*“ de *Mihail Demetrescu* e un număr, ca cuprins, mai slab al bibliotecii. Dl *Demetrescu* nu este nici un adînc cugetător, nici un măiestru descriitor. Nu știe bine ce e de spus, și ce de retăcut; ce are farmec și ce nu, în scriere.

Nr. 13. „*Nuvele romane*“ și „*Frica*“ de *Duiliu Zamfirescu*, cuprinde mai multe nuvele în care dl *Zamfirescu* descrie ce a văzut în șederea d-sale mai îndelungată în *Roma* și giur. Multe laude nu putem aduce nici acestui volum.

Nr. 14. „*Antichitatea romană*“, traducere după *A. S. Wilkins*, este un volum dătător de prețioase cunoștințe, despre poporul străvechiu roman cu toate ale sale obiceiuri și moravuri. Vor fi mulți între cetitorii noștri, cari abia de vor ști mai mult despre *Romani*, decât că ni-au fost strămoși și că împăratul lor cel viteaz *Traian* ne-a adus aici. Frumos și bine e fusă ca noi mai deaproape să-i cunoaștem. Și cârticica asta ni-i face cunoscuți. Aci aflăm descris cum era întocmit un oraș în împărăția strămoșilor noștri; cum o casă; cari erau îndeletnicirile zilnice ale cetățeanului roman; cum era familia la ei; cum școalele romane; robii, îmbrăcămîntea, înmormîntarea, viața lor politică, tribunalele, jocurile publice, religia (credința) lor. Nu e nevoie să mai stăruim asupra fa-

pe frații Curiatii. În luptă doi Romani au căzut și numai unul a rămas neatinș, iar Curiatii erau toți trei greu răniți. Horațiu rămas întreg s'a folosit de un șiretlic: a luat-o la fugă, Albanii după el, dar' cum ranele le erau felurite, s'au depărtat unul de altul; atunci Horațiu s'a repezit înapoi și i-a ucis pe rând, pe toți trei Curiatii, și a fost dus în Roma cu mare alaiu, ca biruitor! A mai chemat Horațiu și pe unul din cei mai mari scriitori ai Romei, ce se învață și acum în școli!

Cicero — a fost cel mai mare meșter în ale vorbirii la Romani. Vorbind el râpia pe ascultători că ar fi mers bucuros cu el la moarte chiar! Cap luminat, ale cărui vorbiri și azi le cetesc învățații, drept muștră despre cum trebuie vorbit cu însuflețire.

Coriolan — e vestitul fiu al Romei, care a fost scos din ea pentru-că prea spriginia pe zbirii poporului. El a pornit să-și răsbune cu ajutor dela Volșci, și a venit cu putere tare, că Roma era să fie bătută. A eșit însă atunci mama lui Coriolan, dintre murii cetății, și i-a zis: „Înainte de ce te-ai îmbrățișa, spune-mi: venit-am la dușman, ori la fiul meu? sunt în tabăra ta mamă ori prizonieră?” Și l-a înduioșat prin multe vorbe, că Coriolan a poruncit Volșcilor să se tragă înapoi, zicând mamei sale: „Mamă, Roma ai mântuit-o, dar' ai pierdut pe fiul tău!”... Așa a și fost. Volșcii de năcaz că li-a poruncit retragerea l-au omorât. Coriolan a rămas însă vestit, și numele seu e frumos și cântat de poeți.

Și altele, și altele.

Eată, fraților Români, câte nume străbune frumoase și făcute mari prin purtătorii lor, avem noi, din cari să alegem. Am spus în câteva cuvinte istoria numai a unora din ele, neavând loc a o înșira pe a tuturor, dar' credem că e de ajuns, și că am stîrnit în cetitorii nostri atragere pentru purtarea lor. Să ne împodobim cu fală cu nume romane, ca mai virtos să dovedim lumii că știm cine au fost protopărinții nostri și le știm prețui mândrele lor nume! Introduceți apoi Ungurii cât vreau, matriculele lor de stat!

I. M.

semnătății cărțicelei, credem că o înțelege fiecare și va dori a o avea.

Nr. 15 „Proză și poezii” de Grigoriu Alexandrescu, unul dintre scriitorii nostri mai vechi, cari s'au ridicat mai ales prin bune fabule, povești despre animale, potrivit pășaniile ori năravurile lor la oameni. În fabulele lui găsim multă înțelepciune; limba însă e cam greoaie pentru zilele noastre când se scrie și se vorbește frumos românește. Totuși cartea e vrednică a fi cumpărată.

Nr. 16. este earăși unul din cele mai prețioase. Cuprinde vestita „Poveste a vorbii”, de vestitul scriitor popular Anton Pan, neobositul adunător al tuturor cuvintelor înțelepte din popor. Mai cu drept i-s'ar zice acestei cărți „Cartea înțelepciunii”, căci într'adevăr dela început până la sfîrșit, în fiecare două-trei șire, este cuprinsă o înțelepciune! Sunt zicători scurte puse în versuri, dar' în niște versuri ca-și-cari mai netede, mai bine cioplite, nici în zilele noastre nu se scriu! Fiecare șir e dovadă de mintea luminală a scriitorului seu! Are și mici fabule (povești) toate

Legile nouă bisericești.

Înainte de nenorocita zi a intrării lor în viață, ne ținem de datorința a mai aduce cetitorilor nostri aminte de unele părți mai însemnate din legile cele nouă, a căror necunoaștere poate aduce mari gloabe în bani peste bietul om neștiutor.

În legea despre căsătoria civilă este un paragraf, al 145-lea, care sună:

„Preotul dacă va slugi la o căsătorie bisericească înainte de ce logodnicii i-ar fi dovedit că au încheiat căsătoria la slujbașul civil mai întâiu, va fi pedepsit cu o gloabă în bani până la 1000 de coroane! În cas de repetiție, cu temniță dela una la două luni și earăși gloabă până la 1000 coroane!”

Vor fi aceste lucruri publicate de altfel, în fiecare comună, de 5 ori în luna lui Septemvrie, în biserici chiar, și la fiecare primărie se vor afla tipărite ca să le poată ceti cine ar dori, — totuși n'a fi de prisos să pomenim încă și noi părțile mai grele din ele.

Eată ce se rînduește despre înștiințarea nașterilor și morților:

Începînd cu 1 Octomvrie n. nașterile și morțile trebuie să fie înștiințate purtătorilor matriculelor de stat.

Fiecare naștere și moarte trebuie înștiințată la acel purtător de matricule de stat, în al cărui cerc s'a întemplat nașterea ori moartea. Cele întemplate pe calea ferată sau pe corăbii, sînt a se înștiința purtătorilor de matricule din stațiunile sau portul unde se coboară călătorul.

Fiecare naștere trebuie să fie înștiințată cel mult în o săptămână după naștere. Copiii născuți morți, sau morți în vremea nașterii, sînt a se înștiința cel mult în ziua de lucru, ce urmează după naștere sau moarte.

Fiecare moarte este a se înștiința cel mult în ziua de lucru următoare după moarte.

La înștiințarea nașterilor sînt îndatorați, în șirul cum sînt scriși aci, următorii: 1) Tatăl legiuit; 2) moașa, care a fost de față la naștere; 3) Doctorul (medicul), care a fost de față la naștere; 4) ajutorii, care au fost de față la naștere și 5) acela, în a cărui locuință s'a întemplat nașterea. Afară de acestia

mai este îndatorată să vestească și mama, îndată-ce e în stare s'o facă.

La înștiințarea întemplantelor de moarte sînt îndatorați următorii: 1) Capul familiei; 2) membrii familiei; 3) acela în a cărui locuință s'a întemplat moartea, 4) proprietarul casei, dacă locuiește și el în acea casă. La înștiințare este a se duce atestatul de moarte scris de „inspectorii de morți”.

Atât la înștiințarea nașterii, cât și a morții, sînt îndatorați cel numit în șir la locul al doilea, al treilea etc., numai dacă cei scriși și îndatorați mai înainte ca el, sau nu se mai află, sau sînt împedecați la facerea înștiințării. Înștiințarea se face cu vorba de cătră cel îndatorat la înștiințare, sau de altă persoană încredințată cu înștiințarea, care însă are cunoștință mijlocită despre naștere sau moarte.

Ce privește nașterile și morțile cari se întemplantă în case de nașteri, în spitale, case de muncitori, căsarme sau în alte case publice, civile sau militare, îndatorirea de înștiințare o au conducătorii institutelor acelora.

La purtătorii matriculelor de stat sînt de a se înștiința și acele casuri de nașteri și moarte, cari s'au întemplantă înainte de 1 Octomvrie c., dar' cari până la 1 Octomvrie n. n'au fost scrise în matriculele (protocoalele) confesionale.

Acela, care află un copil nou născut, este îndatorat a face înștiințare despre aceasta la primarul comunal, dacă se poate numai decât, cel mult însă în ziua următoare.

Cel îndatorat la înștiințare, dacă n'a făcut înștiințarea în timpul prescriș, sau a făcut cu știrea o înștiințare mincinoasă, întrucât n'ar fi vrednic de o pedeapsă și mai grea, se pedepsește cu o pedeapsă în bani până la șese sute coroane!

Noi, cari cu atîta sărăcie ne luptăm, îndreptăm luarea aminte a poporului nostru asupra acestor prescrieri aspre, aducîndu-i aminte, că slujbașii străini nu-l vor cruța, ci cu răutate se vor bucura de greșeala cutărui nepriceput, și-l vor pedepsi, ceea-ce noi n'am dori, fiind și așa destul de săraci. Să fim deci luători aminte și să ne ferim cât putem de pagubă și de rău!

toți cetitorii, ear' numerii 4. și 5. pentru învătători și părinți. Din bibliotecile școlare însă și din a singuraticilor mai cu prindere, nu e iertat să lipsească nici un număr! Trebuie să cunoaștem și pe cei mai buni, și pe cei cu ceva mai slăbuți!

Prier.

„Povestea vorbii”

— Despre vin —

Un Ungurean oare-care
Ce n'a prea avut umblare
Și nici viie nu vîzuse,
Nici vr'odată vin bîuse:
Vîzînd el odată viie,
Bînd și vin pîn' la beție,
P'alt Ungurean întîlnește
Și cu el astfel vorbește;
— Măi soațe, vîz't-ai tu ghie?
— Am vîz't măi (zise), ș'o mie.
— No da cum fi? de-ai vîz't spune!
— Da au fi măi, v'o minune?
— De n'ai vîz't, cred, poat' să'ți pară!
— No mă să'ți spun cum îi dară,

zbiciuitoare a relelor moravuri și menite a îndrepta omenimea. Drept pildă tipărim la sfîrșitul acestei foițe, una, ca muștră și de frumuseală de limbă, și de gând bun de a îndrepta patimile cele rele omenești. E plină de învățătură, dar' în așa chip drăgălaș lucrată, că ai deodată și învățătură și petrecere, însușiri ce rar le întîlnești pe amîndouă în una și aceeași s'riere! Din mâna nici unui cărturar român să nu lipsească această carte a înțelepciunii!

Nr. 17. „Istoriore” de doamna Colomb, despre cari se vestește, că „sînt bucăți mici din care reese o morală sănătoasă și plăcută, o filosofie ușoară pe care nu se poate să nu o înțelegi, o bunătate de inimă cu care nu se poate să nu te învoești; te simți mai bun după-ce ai cetit aceste bucăți; vederile ți-se lărgesc, înțelegi mai mult suferințele ce îndură alții și ți-e milă mai mult de durerile lor”.

*

Resumînd cele scrise despre „Biblioteca pentru toți” noi stăruim din toată înima pentru spriginirea ei, recomandînd mai ales numerii, 1. 2. 7. 8. 9. 11. 14. 15 și 16. pentru

Sătană, nu vlădică!

Am avut nenorocirea a pomeni în foaia noastră de câteva-ori numele lui Szabó János din Gherla, ce se zice a fi vlădică românesc unit. Faptele lui însă numai ca pe un vlădică nu ni-l arată. Afară de cele-ce am spus altădată despre el, eată ce a mai făcut:

Românii gr.-cat. din Bistrița, cu multe greutăți au cumpărat o pompoasă mănăstire străină, prefăcându-o în biserică română unită. Până să ajungă însă aci, mari pedeci le pusese Bistrițenilor fisolgăbirul Ungur de acolo, năcaz fiindu-i acestuia că Românii se ajungă stăpâni pe așa un locaș frumos și prețios. Dar' în urmă au isbutit Români. Pusese și ziua de sfințire și gătise toate, și poftise și pe episcopul lor să vie, cum e prescriș lui, să sfințească noua biserică. În ciasul al unsprezecelea însă, eată numai se trezesc oamenii cu veste dela vlădicul lor Szabó din Gherla, că el nu o să vie la sfințire, pentru-că prin aceasta ar face demonstrație (ca în ciudă) fisolgăbirului, care nu s'a învoit cu treaba acestei biserici!

Auzi biată nație română! Pentru un Szabó János, vlădic de-al teu, înseamnă mai mult un solgăbiru unguresc și prețuește mai mult plăcerea ori neplăcerea aceluia, ca a ta, turma lui!

Aceasta înainte cu vre-o 2 săptămâni.

Acum una nouă:

Excelența Sa dl episcop dela Oradea-mare, Michail Pavel, a zidit o biserică pompoasă în comuna Slatina, cu vre-o 30.000 fl. Biserica este gata și se hotărîse sfințirea ei pe ziua de sft. Măria-mare. Dar' fiindcă comuna Slatina din nefericire se ține de diecesa Gherlei, dl episcop Pavel a scris lui Szabó o epistolă frumoasă, în care-l roagă, că deoarece parochia Slatina este în diecesa sa, să binevoască a merge pe ziua de 27 August acolo, ca apoi dimpreună sfințindu-o, să o dea sfinței folosințe.

La această scrisoare, episcopul Szabó n'a răspuns nimic Excelenței Sale Pavel, ci a trimis o poruncă vicarului din Marmăția, Tit Bud, ca să meargă și să stropască noua zidire, încheiând cu următoarele cuvinte: «De altcum trebuințele

morale și religioase n'au cerut ridicarea acelei biserici», sau mai limpede zis, nu era lipsă de ea! Acestea venindu-i la cunoștință episcopului Pavel, a suspinat adânc și a poruncit ca biserica din Slatina să rămână deocamdată nesfințită!..

Și totuși un om ca Szabó se mai numește păstor sufletesc și poporul român unit îl mai suferă în fruntea sa și mai primește „binecuvântarea“ lui!?

Dar' bine, este acesta vlădic?

Satană, nu „vlădic“ este el!

Legea comunală.

(Urmare).

Că în care zile se poate vedea lista și câtă vreme se pot da îndreptările: publică primăria cu gura, prin hârtii lipite pe pereți ori în alt chip îndatinat.

Aceia, care au făcut arătări pentru îndreptare în termenul satorit mai sus, sînt a se încunoștiința numai decât despre chipul cum s'a judecat arătarea lor, și dacă nu s'ar mulțumi, pot apela în timp de 10 zile dela primirea încunoștiințării, la comisia aleasă pentru cercetarea acelei liste (verificatoare), ear' în contra hotărîrii acesteia în timp de alte 10 zile la comitetul comitatului. În contra hotărîrii acestui din urmă nu se dă apelație.

După deslegarea fiecărei apelații în cea din urmă instanță, primăria înseamnă în listă anul și ziua și „clausula“ ce arată valoarea aceleia și alegerea se întemplă pe temeiul acestei liste.

§. 40. Reprezentant comunal (membru în comitet) se poate alege:

În comune mici și mari ori-care locuitor comunal de 24 ani și maioren, care are în înțelesul §§-lor 36 și 37 drept de alegere (§. 57);

În orașe cu magistrat regulat ori-care locuitor orașenesc de 24 ani și maioren, care nu e a se înălătura pe temeiul §-lui 37, și are pregătirea cerută în §§. 3, 6, 7 și 9 ai art. de lege XXXIII din 1874, dacă știu totodată și scrie și cetl.

§. 41. Membrii în comitetul comunal cari cad sub alegere se aleg din trei în trei ani, pentru șese ani.

După trecerea alor trei ani, membrii suplinitori (§. 42) și acei membri ordinari,

cari au implinit șese ani prescriși, repășesc la sfîrșitul fiecărui al treilea an.

Când se întemplă întocmirea (închegarea) în comună nouă, sau s'a ivit lipsa unei întocmiri mai noue pentru o comună, dintre cei aleși întâiași-dată după petrecerea celor dintăiu trei ani, în fiecare cerc electoral repășește pe calea tragerii de sorți, tot al doilea membru.

Sortirea se face de cătră președinte în adunarea generală.

Cei repășiți însă pot fi din nou aleși.

§. 42. Locul:

Aceluia, care perde starea sa de membru în comitet, pe temeiul hotărîrii de nimicire a comisiunii „verificatoare“ (§. 51), mai departe al aceluia care moare în decursul duratei, sau își perde cerințele de lipsă (§. 37. p. b), c), d) sau al aceluia, care se alege în o astfel de slujbă în antistie (primărie), încât chiar și pe temeiul slujbei sale are vot, și în urmă al aceluia, care se lapedă de a înfățișa, dacă a întrat pe temeiul dării în comitet — îl ia plătitorul cel mai mare următor de dare, ce urmează după el, ca membru suplinitor, sau dacă a câștigat locul prin alegere, atunci locul lui îl ia membrul suplinitor care a primit la alegere cele mai multe voturi.

În feluri de neînțelegere, hotărăște ca întâie instanță comisiunea verificatoare, ear' ca instanță a doua comitetul comitatului (§§. 50, 51 și 52).

§. 43. Acela, care a fost ales în mai multe cercuri ca reprezentant (membru), va înfățișa cercul pe care îl numește el însuși, ear' locul lui se împlinește prin membrul suplinitor următor după ordine (în șir).

§. 44. Dacă se alege unul care e deja membru în comitet ca mare plătitor de dare, și dorește să fie socotit ca membru ales, în locul lui pășește în șir următorul plătitor de dare mai mare după el.

§. 45. Ziua legerii o hotărăște:

În comune mici și mari — pretorul, în orașe cu magistrat regulat — vice-comitele.

Termenul se poate pune numai după întocmirea listei (însemnării) plătitorilor de dare celor mai mari, după îndreptarea ei (§. 33) și după publicare, și numai atunci, când, fiind apelațiile deslegate la instanța, din urmă, lista a dobândit putere hotărîită. (Va urma)

Îi albă și stă'n chișoare
Răscăcănătă la soare.
— No! minți tu, că n'ai vèz't ghine.
Să-ți spun io; cată la mine:
Ghia ae'i p'un deal pusă
Tot cu țepi pin ea împunsă,
Și cochile, voinici, tună
Poama ei de 'i-o adună,
Și supt chicioare împarcă
Să'i cure zeama, o calcă,
Apoi p'acea zeamă bragă
O botez ghin, și o bagă
In o scorbura întinsă,
Cu bețe d'alun încinsă:
De-aci mere o boreasă,
Ce li zice cărciumăreasă,
Și chiamă ghinul pi-o boartă,
Ținend o cofă cu toartă,
Și ț'il dă de-l beai cu oala.
Mă, da'i șelău ghinul ala!
Căci când îl beai te înună
Până banii 'ți-i adună
Și se dușe, nu-i mai pasă,
Cu punga goală te lasă;

Și să vezi cum nu ma'scultă
La hienia'i a multă:
Io beui din el odată
O oală ghine'ndesată,
Și pân' grăiiu trei cuvinte
Mă luă un chic de minte,
Când plecai să merg pe cale
Drumul oblu-'mi părea vale.
Că el se ținea de mine
Și-'mi da ghes să caz pe vine:
Io dam pe poteca lină,
El mă da'n lături pin tină,
Dac'am vèz't că joc își face,
Vrui să-'l ghirui, să'mi dea pace,
Dar' el m'o trântit în tină
Și mă dete pe hodină.
Când m'o deșteptat o tuse
Mă uit... Să vezi ce-'mi făcuse!
La gura-'mi se băligase,
Banii din punga-'mi luase
Și se dușese la dracu
Și unde 'i-o fost lui placu!...

Anton Pan.

Poesii populare.

Din Minișiu

culese de George Demșorean, june.

Pentru sprincene 'mbinate
Mă dusei pe alte sate,
Și umblai până 'ntr'o Joi
Mă 'ntorsei eară 'napoi,
Tot în saț eară la noi,
Peste fete mă uitaiu
Și vèzui una băluță,
Acea 'mi-a fi drăguță,
Și vèzui una bărnace
Și de-aceea-'mi tare place,
Nu știu acum ce m'oiu face?

Zise tata și mama
Să las somnul și mândra,
Eu somnul nu 'l-o lăsa,
Dar' pe mândra nici așa!...

Du-te, mândră, duce-te-ai,
Unde-o sta apa să stai
Și drăguț să nu mai ai:
Că drăguț cum 'ți-am fost eu
Nu 'ți-o mai da Dumnezeu!

SCRISORI.

Petrecere reușită.

Armeni, August 1895.

Onorată Redacțiune,

Am avut norocirea a ne încredința în zilele acestea și noi, că multe lucruri frumoase se pot face de către tinerii noștri.

În comuna Armeni s'a dat o prea frumoasă petrecere de vară împreună cu teatru, declamări și cântări în cor, din partea tinerilor din această comună.

Toată lumea a rămas încântată de strălucita reușită a acelei petreceri. S'a început la 4 ore p. m. Satele vecine au luat parte în număr foarte numeros, ba chiar și din cele mai depărtate încă ni-au venit oaspeți.

Ear' din comuna noastră poporul întreg era de față, așa că spațiul cel mare abia l-a putut cuprinde.

Petrecerea s'a început de către dragălașa d-șoară Elena Opriș, care, îmbrăcată în costum țărenesc a declamat poezia: „Dumancele“ de G. Coșbuc, o poezie aceasta cum mai frumoasă rari altele. Predată încă a fost cum nu se poate mai bine, fiind ea o poezie potrivită pentru popor. Declamatoarea Româncuță a fost viu aplaudată.

A urmat cântarea în cor a poeziei populare: „Nevasta care iubește“, cor alcătuit din țărâncuțe și tineri de ai noștri. La auzul acestei cântări ne saltau inimile de veselie ce o stîrnește cântarea însăși, precum și de mândria că o auzim atât de bine și frumos cântată de un cor popular.

S'a declamat apoi „Paul Chinezul“, poezie de I. Nenițescu, prin tinărul Vasile Bratu, stîrnind cu ea mare însuflețire națională. Poezia a fost bine declamată, dl Bratu avînd o voce potrivită pentru astfel de declamări eroice.

S'a arătat apoi în fața publicului d-șoara Marioara Neagoe, declamând poezia „Inelul și Năframa“.

D-șoara Neagoe prin dragălașa-i voce, și prin accentuarea firească a poeziei, a câștigat aplauze îndelungate.

Cântarea „Zis-a badea c'a venit“, în cor, a fost și ea foarte bine reușită.

S'a jucat apoi piesa teatrală „Peatra din casă“. Persoanele: Caminarul Pălcu, jucat de dl Valeriu Neamțu; stud. Nicu, fiul

seu, dl Nicolae Petrescu, inv.; Cicoana Zamfira, d-șoara Silvia Opriș; Marghiolița, fiica sa, doamna Ana Lazar; Drul Franț, dl Vasile Bratu, inv.; Pознаșul Leonil, dl Aurel Bratu stud. Ioana, d-șoara Răfala Țifra. Feciorul, dl Dumitru Amenian.

Toți și-au jucat foarte bine rolurile, așa că mult au fost aplaudați.

Urmează apoi cântarea „Herșcu Bucegiu“ de către dl Aurel Bratu. Cine a dorit să audă o cântare jidovească, a auzit aici una tocmai pe tocmai. Dl Bratu a făcut multă veselie pentru ce a și fost răsplătit cu bogate aplauze.

Încă ceva: scena era de tot frumoasă, tot din covoare țesute în fel și fel de fețe de către femeile de aici!

Tot publicul s'a depărtat deplin mulțumit dela această petrecere pusă la cale de tineri, și făcându-și frumoase nădejdi pentru viitor, avînd așa tineret harnic și deștept.

Unul din cei de față.

Pentru copiii săraci.

Ferihaș, în 16/28 Iulie 1895.

Preaonorate d-le Redactor,

În 16/28 Iulie a anului de față, cu privilegiul adunării despărțământului al XXX-lea al „Asociațiunii transilvane“, ținută în Ferihaș (lângă Sighișoara) s'a dat, la stăruința neobositului domn preot Zaharie Ganea, un frumos teatru împreună cu joc, de către tinerimea țerană din loc, cu ajutorul domnișoarei Victoria Ganea și al dlui Elie Ivanovič din Boiul-mare, cu scopul că din venit să se cumpere copiii săraci cărți de școală.

Deși era atunci toiuł secerișului, au luat parte foarte mulți la serată și la petrecere. Preoțimea nu numai din giur, dar' și din mai mari depărtări și inteligența din Sighișoara ni-au dat un viu sprigin. Ear' poporul, cu deosebire cel dela noi, cu mic cu mare a alergat la teatru. Ba și doamne și domni străini au venit și au fost de față.

S'a jucat comedia: „Vlăduțul mamiu“ de către domni: G. Barti (ca Costică), Ilie Pinte (ca moș Eftimie), Ilie Buzăș (ca Vlăduț), Agafia Cioanta (ca Sevesta) și domnișoara Victoria Ganea (ca Smarandița). Jocul a isbutit peste așteptare! Aplauzele nu mai încetau. Îndeosebi oaspeții neromâni au rămas mirați de istețimea fiilor de țerani Români...

acasă cu Brebene, îi face puradeului cu coada ochiului.

Brebene, înțelegînd „al vremii semn“ nici una, nici alta, începe a bâzâi la cal pe dîndărăt... Calul începe a se svîrcoli, dragă Doamne, ca-și-cum de sîtul și buiac nu și-ar mai afla astîmpărul! Odată însă cum se cumpene el cum nu, numai ce-mi trimite cu copitele cele dîndărăt pe Brebene pe spate; ear' pe Țiganul de pe el, punîndu-și capul în pămînt și svîrlind odată dîndărăt în sus, încă mi-l așterne de pe spatele sale coala, ca pe o broască, pe foale înaintea Românilui! Românil umflîndu-se de ris de pățania asta șoadă, zice viclean către Țigan: „Măi, măi, că mult trebuie că ți-s drag, eu ție, de așa dintr'o săritură te aiepti atîta deaproape de mine“?

Dar' Țiganul — ridicîndu-se de jos strîmb de durere, răspunde: „Auleu Românică dragă, mîncă-ți-aș gîndul hăl bun, d'apoi ui mi-o picat în minte că d'az dimineață nu ți-am mulțumit, și d'ahaia m'am apropiat acum dă dumeata, ca să-ți dau acum binețele și să-ți pohtesc să ai noroc de hăst bălaur de cal!“

Eugen T...

S'a predat apoi: „Vespașian și Papiniaz“ de către tinerii Ilie Ioanovič și Ghirontea Manta; Un „solo“, cântat de Mihail Ganea, învățător în Sighișoara și o „Dissertațiune populară“, de Ghiță Tatar, cl. absolut, care deasemenea au mulțumit pe deplin publicul!

A urmat apoi jocul, care s'a început cu strămoșescul joc „Călușerul“ sub conducerea tinărului P. Pinte, cleric absolut. N'au lipsit nici alte jocuri naționale. Ca poadoabă a petrecerii domnișoarele din giur au venit cu costumele lor naționale.

La masă la 12 ore, s'au cântat însuflețite cântece naționale și s'au ținut vorbiri, făcînd n'au fost dați uitării nici scumpii noștri martiri naționali.

S'a urmat apoi jocul până în zori de zi, sfîrșindu-se cu „Deșteaptă-te Române“ cântat de toți dela hotel până la locuința preotului local, de unde publicul liniștit s'a depărtat pe la ale sale.

Un participant.

CRONICĂ.

Nonorocire în familia împărătească. În săptămîna trecută mergînd la vînătoare mai mulți prinți și domni mari din Viena, era între ei și unul dintre nepoții Majestății Sale Împăratului, Archiducele Ladislau. Cum însă mergeau prin pădure cu puștile încărcate și gata de tras, Archiducelui Ladislau acățându-i-se arma de o creangă, s'a descărcat împușcându-l în coaste. Părea că nu e primejdioasă împușcătura, dar' peste vreo trei zile, Vineri în săptămîna trecută, a murit, fiind în vîrstă de abia 20 ani.

Așa-i trebuie! În legătură cu cele publicate de noi în numărul 33 sub titluł „Coadă de topor“ despre țeranul Aron Modoi lui Buhănică din Țelina, care și-a dat casa de școală Ungurilor, — acum ni-se scrie, că în loc să se îndrepteze, omul s'a ticăloșit și mai mult! Aleargă prin sat îndemnînd pe unii și pe alții să-și dea copii la „școala lui“, că acolo nu plătesc nimic, și altele! Auzi om prost! El gîndește că-i chiar a lui școala fiindcă e în casa lui. Și acest om e membru în comitetul comunal și biseric-sc! Noroc însă, că poporul e bun și deștept și vînătoarea scăpătutului nu prinde. Dimpotrivă el a primit o lecție foarte potrivită. Ni-se scrie anume, că oamenii adunîndu-se în ziua de Sfîntă-Mărie, au luat mai multe hotărîri contra celui-ce s'a făcut coadă de topor și și-a dat casa de școală Ungurilor. Hotărîrile sînt aspre, dar' drepte și vrednicite de urgisitul Duhănică, cu atît mai vîrtos, că el nu de sărac și-a dat casa, ci de lacom după bani! Au hotărît Țelinenii anume, ca pentru urita sa spriginire a Ungurilor, de acum încolo Buhănică să fie socotit de poporul întreg ca un afurisit și ciumat, în casa cărnia Românil să nu mai calce, din sfaturile din care face parte, din toate să fie scos, ca un renegat, și cînd vor fi nouele alegeri comunale și biseric-cești, nici un vot românesc să nu i-se mai dea! — Da, așa trebuie purces cu toți căți din prostie ori mișelie, se fac coadă de topor în mîna dușmanilor neamului nostru. Să-i încungurăm pe ei cu zidul disprețului și urei noastre, sub greutatea cărora nesuferită să le fie viața, și nemiloși să fim în privința aceasta față de ei, nici chiar pocăinței lor mai crezînd! Pildă înfiorătoare să fie dîșii pentru toți cei din giurul lor, pentru fiii lor și pentru fiii fiilor lor!

Țiganul dînd binețe.

Fălos Țiganul o ia de dimineață. la țîrg, călare pe-o gloabă de cal, pe care doria el să-l vîndă cît se poate de bine. Trecînd pe lângă Românil, cu care de mai multă vreme sta în țîrgueală, fară a-i da binețele, iudul el ține drumul oblu în țîrg!

Ear' copilul lui de 12 ani, Brebene a făcut după el calea mînzului.

Nu peste mult Românil strîmtoat de a-și prinde lipsa, se duce și el la țîrg. Ajuns aici deloc dă la țîrguite cu Țiganul. Vînzătorul cerc mult, ca să aibă de unde lăsa, cumpărătorul făgăduiește puțin, ca să aibă unde mai pune. Românil, ba că paripul Țiganului nu-i destul de înfocat, ba că nu-i inimos, ba că-i numai o mărtoagă; nu-i dă pe el mai mult de... 5 zloți. Țiganul, ca Românil să-l creadă că el nu-l lasă mai jos din hăi 7 zloți, la care coborise dela 50 ce-i ceruse, zice către Românil: „dracu să mă trîntă de pe el, de nu va fi așa vrenie nu dă hăi 7, ci dă hăi 70 zloți ce-i ai în ladă acasă“. Și ca să-i arete el Românilui, că nu-i calul lui atît de mărtăgos, se sue pe el, și după înțelesul avut

Mulțumită. Dl *Dionisie Roman* din Mediaș, ne trimite spre publicare următoarea scrisoare: »Fiindu-mi, atât din pricina durerii mele sufletești sub greutatea căreia stau încă, cât și din pricina mulțimii scrisorilor și telegramelor de mângâiere ce am primit din privilegiul pierderii scumpei mele soții, peste puțină a mulțumii fiecăruia îndeosebi, rog prin aceasta pe toți câți m'au învrednicit de binevoitoarea lor luarea aminte, trimițându-mi cuvinte de mângâiere, să primească pe această cale, cea mai caldă și recunoscătoare a mea mulțumită. Mediaș, 5 Septembrie n. 1895.

Dionisie Roman.

Sfințire de biserică. În numele senatului bisericesc și al poporului român de aici, subscrisul invită la sărbătorile sfințirii bisericii gr.-cat. române din Hasmaș-Lăpuș, ce se va ține în 15 Septembrie st. n. a. c. Hasmaș-Lăpuș, la 1 Septembrie 1895. Ioan Bohățel, preot. Programul sărbătorilor: În 14 Septembrie la 6 ore seara: Inseratul. În 15 Septembrie dimineața la 6 ore utrenia; la 10 ore liturgia solemnă; la 1 oră prânz comun (pentru o persoană 1 fl. 50 cr.); seara la 7 ore bal. Prețul de intrare de persoană 1 fl.; de familie 2 fl. Venitul este destinat pe seama bisericii. Darurile pe seama bisericii se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

Comitetul arangiator.

Logodnă. Amabila d-șoară *Alexandra Cunțanu*, absolventă a conservatorului din Lipsca, profesoară de muzică la școala superioară de fetițe în Sibiu, s'a fidanțat cu dl *Ioan Arthur Schmid*, din Berlin. Adresăm cele mai calde doriri de fericire tinerei părechi.

Moarte. Din Apoldul-mare ne sosește vestea încetării din viață a fruntașului Român de acolo *Ioan Iridon*, fost învățator în curs de 16 ani, cantor bisericesc și de mult binefăcător în comuna sa. Răposatul a fost un bun Român. La înființarea „Tribunei“ îl aflăm între acționarii acesteia; la cea a „Foi Pop.“ între cei dintâi abonați și spriginitori ai ei, stăruiind cu credință și sîrguință pentru răspândirea ei în comună etc. Când numai a putut, a făcut slujbe bune și credincioase bisericii și neamului său, pentru ce binecuvântat fie-i numele și ușoară țărina.

Sărăcie. În vreme-ce luminații conducători ai statului se răsfăț în capitală și fac la planuri teribile cum se arete în chip mai isteț cu privilegiul milenialului, lumii străine, că fericită e această țeară, — batjocura soții nu se lasă nici ea în umbră, ese și ea la iveală. Sărăcia își ridică ca o hidră furioasă tot mai multe capete în tot mai multe locuri. Ca să nu mai vorbim de noi nemaghiarii, arătăm azi o tristă pildă ce ni-o povestesc însăși foile ungurești despre un oraș unguresc. E orașul *Szegszárd*, care în anii acestia, în urma groaznicelor pustiiri făcute de floxeră în vilele orașului, cari îi aduceau cel mai mare venit, a sărăcit așa de tare, încât 'i-au secăt aproape de tot izvoarele de venit! Luni întregi trec și slujbașii lui și servitorii orașului, nu ved o para chioară din plata lor, pentru-că cassa e goală! Orașul susține o școală industrială, el plătind pe învățatori, dar' acești învățatori dela anul nou, n'au mai prins nici un ban în mână din salari!

Din vremile păgâne. Cu privilegiul unei săpări de șanțuri, în Cluj s'au desco-

perit, de curând, în strada „Belfarkas“ trei sicriuri de peatră de pe vremile păgânătății bătrâne. Păreții sicriurilor sînt de 13—15 centimetri de groși. Toate trei sînt însă găurite și se dă cu socoteala, că găurirea s'a făcut de ceva hoți de morminte ce au căutat să despoaie pe îngropați de scumpeturile cu cari vor fi fost puși în mormânt. Abia câteva bucăți de oase s'au mai aflat în sicriu. S'au mai aflat și peatră de monumente, ce arată a fi din vremea domniei Romanilor peste aceste plaiuri. Aceste anticuități au fost puse în muzeul universității.

Urmările împrumutului. Ni-se scrie din *Hasmaș*: Cu durere viu a Vă înștiința, că ieri în 7 Septembrie s'au licitat prin judecătoria dela Iara-inferioară, cam 110 jugere pământ, căși și pășune, tot proprietate românească, pentru datorii dela bănci! Pentru trei datorași s'au păgubit vre-o 40 de inși! Poate-că vre-o 56 jugere pășunat nu se vindeau, de nu era de față »preotul« din comuna vecină Muereu, dl *Gavriil Mic*, care a îndemnat pe comisiune să vîndă, că același popor cumpără, în urma cărei vorbe, s'a urmat cu licitarea fără nici o milă! Rușine să-i fie numitului preot că în loc să impedece, îndeamnă la licitarea averii poporului său! Așa e cu împrumuturile dela bănci. Băncile sînt arme cu două ascuțituri: de știi cum să le folosești, te ajuți bine cu ele; de unde nu, îți aduc sărăcie și nenorocire pe cap!

Mai nou.

Earăși procese.

Pe ziua de Mercuri în 11 Septembrie n. în săptămîna aceasta, dl *Liviu Albini*, proprietarul foii noastre, și dl *Ioan Ciontea*, răspunzător pentru redacție, au fost chemați la judele cercetător de aici. Li-s'a adus la cunoștință, că alte procese sînt puse la cale contra „Tribunei“ și „Foi Poporului“.

„Foaia Poporului“ are proces pentru articolul „Se tem de ori-ce suflare“, publicat în numărul 8 din estan, pe fața a doua.

„Tribuna“ are două procese pentru două scrisori de încurajare și mângâiere trimise dela Sibiu martirilor din *Seghedin* și *Vat*, din privilegiul împlinirii unui an de robie pentru Memorand, anume scrisoarea *Românilor din Sibiu* și cea a domnișoarelor române!

Eliberarea Martirilor.

Ministrul-președinte Bánffy vînd zilele aceste cătră alegătorii sei din *Șimleu*, a spus că guvernul din pornire dela sine, va așterne **Maiestății Sale Împăratului-Rege**, propunerea de a slobozi din temniță pe osândiții nostri în procesul Memorandului!

Ear' o foaie din *Viena*, „*Neue Freie Presse*“, spune că propunerea a și fost așternută **Maiestății Sale**, și că se așteaptă în scurtă vreme deslegarea ei, adecă **eliberarea scumpilor nostri martiri!**

Vom reveni.

R Î S.

— *Mei Savule*, am auzit că 'ți-a omorît pe ficioru-to care-i șumari.

— *Ba nu-i adevărat*, că se-l fi omorît, 'mi-ar fi scris el.

*

Un om trece pe lângă niște cosași, ear' după-ce da binețe, întrebă pe unul: Mei frate, n'ai văzut un om trecînd pe aici.

Cosașul: ba tocmai trecu pe-acel încolo dracului.

Calătorul: Ei, apoi mă duc și eu doar' îl ajung.

*

Domnul Y. ar vrea să se însoare și nu știe ce să facă, să iee o fată sau o veduvă.

— *Ia mai bine o fată, îl sfătuește un prieten.*

— *Nu prea am încredere în mine.*

— *Atunci ia pe veduvă.*

— *Nu prea am încredere într'însa.*

*

Strajameșterul cătră un soldat: Ce face ficiorul pus de pază, când vine se-l schimbe?

Soldatul (vesel). — Grozav se bucură, don strajameșter!

POSTA REDACȚIEI.

D-sale E. C. în T. Am primit. A sosit însă prea târziu pentru acest număr; de va fi potrivită, o vom băga în oare-care număr viitor.

D-sale A. T. în Vidra-de-jos. Fii bun scrie-ne câteva fapte de ale lui, cari crezi c'au fost nedrepte, și atunci îl vom cresta pe nevrednicul, dar' așa numai a spune că se poartă rău, fără a arăta vr'un rău, nu putem.

Dlui G. T. în B. În oare-care număr viitor.

Dlui I. C. în Cl. Pățania Sasului nu e nici rău versificată, nici rea ca lucrare, dar' e cam prea trivială. Într'o foaie umoristică poate. Scuză dar', dacă nu o vom folosi.

D-sale A. B. în B. Astfel de știri, după care publicatorul are folos material, nu se pot publica decât ca »insetate«, pe plată. Altfel căzînd în mîna finanților, ne globesc, căci ei trag timbru după astfel de publicațiuni, de fiecare dată 30 cr. Se publică și ale d-tale, dar' ca insetate, pentru cari vei binevoi să plătești ce se cade.

Dlui L. Ș. (4202). Binevoește a te îndrepta cu întrebarea cătră direc. 'unea oare-cărei universități, unde vrei să știi ce se învață. Nu e peste tot locul la fel și nu totdeauna după aceeași autori se învață. Cărți speciale despre fiecare meserie, încă nu sînt. Meseriile nu se învață doar' din carte, ci dela măiestru, vîzînd cum lucră și lucrînd cu el alături.

D-sale M. P. în B. P. Judeci cam prîpit. A cere asigurare prin judecătoria asupra averii cuiva care îți e dator și te temi că rămîi fără banii ce-i ai la el, — nu e nici o crimă pentru care să ataci pe om în foaie. Și apoi vezi cum sîntem noi Români!... Dacă unul de ai nostri, la care îi datorim, ne aduce execuție când nu-i plătim, ne supărăm și ne plîngem, ear' de zecile și sutele pe cari ni-le scot Jidanii și băncile ungurești, nu. Ca-și-cum străinului 'i-ar fi iertat a ne strînge și de gât, și nu ne vom plînge, ear' Românul cutare se nu-și ceară nici ce e a lui, c'apoi e — trădător!... Nu merge!

D-sale A. M. A. S. Întrebă, te rugăm, la Consistor.

D-sale *Simion Herlea* în *Serajevo*. Fii mîngăiat și mîndru că fratele d-tale brav s'a purtat și fără frică se va supune și pedepsei. Ca pe Român bun 'l-am lăudat și-l lăudăm în foaia noastră.

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Ciontea.**

Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 7 Septembrie n.

Timișoara: 85 14 34 82 88
 Viena: 20 85 76 78 84

Tragerea din 11 Septembrie n.

Brünn: 2 20 21 11 15

ANUNȚ.

Subscrisul dau în arândă pe 2 ani din 15 Septembrie 1895, 40 jugere pământ arător și fânaș și o casă la locul cel mai bun în strada principală, și foarte corespunzătoare pentru prăvălie.

Doritorii cari au voie a lua în arândă au să se adreseze la subscrisul exarândator.

Balomir, 10 Septembrie 1895.

Balomir Aviron,

proprietar și exarândator.

Cursul pieții din Sibiu.

Din 12 Septembrie n. 1895.

Hârtie-monetă română . . .	Cump.	9.54	vënd.	9.58
Lire turcești	"	10.77	"	10.80
Imperiali	"	9.62	"	9.66
Ruble rusești	"	1.29	"	1.29.50

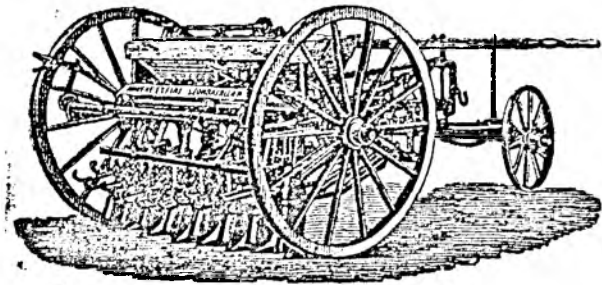
Bursa din Budapesta.

Din 10 Septembrie n. 1895.

Renta de aur ung. 6%	—
" de aur ung. 4%	123.50
" nng. val. cor. 4%	99.40
Imprumutul căilor ferate ung.	125.75
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (1-a emisiune)	123.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune)	103.—
Bonuri rurale ung.	98.—
" croate slavone	98.75
Obligațiunile desp. regalilor	101.25
Imprumut cu premiu ung.	153.—
Losuri pentru regularea Tisei și Seghedin	147.—
Renta de hârtie austriacă	101.—
" de argint austriacă	101.—
" de aur austriacă	123.—
Losurile austriace din 1860	—
Acțiunile băncii austro-ungare	1077.—
" de credit ung.	—
" austr.	—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economii „Albina“	100.75
Argintul	—
Galbeni împărătești	5.73
Napoleon-d'ori	9.63
Mărci 100 imp. germane	59.30
Londra 10 Livres sterlingi	121.15

Bursa de București.

Din 27 August v. — 4 ore p. m.	Cauza
Renta rom. per 1875 5%	100
Renta română amort. 5%	97
Renta (Schuldverschreib.)	09
Oblig. de stat C. F. R. 6%	—
Renta rom. (Rur. conv.) 6%	100
Imprumutul municipal 5%	87
Scrisuri func. rurale 5%	—
Scrisuri func. rurale 7%	—
Idem urbane 7%	—
" " 6%	102
" " 5%	97
Banca-Naț. (100 lei vers. intr.)	1468
Soc. Dacia-Rom. (250 lei vers.)	420
Soc. de Asig. Naț. (200 lei vers.)	437
Soc. rom. de reasig.	118
Socr. de con (250 lei vers.)	106
Oblig. Cassei Pensiunilor	290
Agio	—
Schimb.	
Londra 3 luni	—
" cek	—
Berlin 3 luni	—
" cek	—
Paris 3 luni	—
" cek	—
Viena	—
" cek	—
Agio	—

Pentru agricultură!

Mașini curățitoare de mazărice și neghină (Triere)

Mașini de sămănat în rînduri

Teascuri de vin și poame

Sfirmitoare de poame și struguri

Tăietoare de nutreț — Tăietoare de napi

Se află în deposit la

ANDREIU RIEGER,

Prima fabrică ardeleană de mașini agricolă și turnătorie de fer.

SIBIU.

Lucru durabil și solid!

Sub garanție cu prețuri moderate!

[2546] 6-12

Gichtfluidul
 c. lui [1794] 15-40
KWIZDA
 De multi ani probat ca
 leac de casă, care alină
 durerile. Fricțiuni întăritoare
 felului după bare mari. Pre-
 facon 1/4 fl. l. v. a. ;
 facon 1/2 60 cr. v. a.
 Deposit principal:
 Apoteca certuală
Kornelburg i. Viena.
 Se poate căpăta în toate farmaciile.
 Se se observe cu atențiune
 marca și să se ceară exclusiv
Gichtfluidul
 lui
KWIZDA

Banca generală de asigurare

„TRANSILVANIA“

ÎN SIBIU.

fundată în anul 1868

[963] 34 -

asigurează prelungă condițiunile cele mai favorabile:

- a) în contra pericolului de foc și exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobilii etc.
- b) pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri pe cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Dela fundarea institutului se plătiră:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe viață
în a. 1869—1891 fl. 905,194.22	în a. 1870—1891 fl. 697,207.44
în a. 1892 " 48,911.78	în a. 1892 " 57,791.88
în a. 1893 " 34,925.85	în a. 1893 " 53,119.28
în a. 1894 " 56,333.20	în a. 1894 " 59,659.—
Suma fl. 1.045,365.05	Suma fl. 867,777.60

1,913.142 fl. 62 cr.

Conform bilanțului pentru 1894 fondurile de rezervă și garanție se urcă la

920.257 fl. 36 cr.

Prospecte și formulare se dau gratis.

Deslușiri se dau și oferte de asigurări se primesc prin Direcțiune în Sibiu, (Strada Cisnădiei Nr. 5, casa proprie), sau prin Agenturile generale și principale în Brașov (H. Hermann), Cluj și Arad, precum și prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

Alexandru Csenger,

măiestru edificator,

Sz.-Regen, strada Dextră Nr. 306

se recomandă onorabilului public a
edifica tot felul de edificii dim-
preună cu pregătirea planurilor, în
preț solid, lucru foarte bun și
sigur. [2618] 1-3

La „Institutul Tipografic“ în
Sibiu se află de vânzare:

Portretul domnului

Dr. IOAN RAȚIU.

Cu 50 cr.

Portretul domnului

Dr. V. LUCACIU.

în mărime de 38×28 cm.

Cu 50 cr.

TABLOUL
Deputațiunii române la Viena.

Cu 2 fl.

TABLOUL
„CONFERENȚEI NAȚIONALE“.

în mărime 33×50 cm.

Cu prețul de fl. 1.60, ear' cu trimiterea prin
postă fl. 1.70.

Tabloul condamnaților

în

PROCESUL MEMORANDULUI.

Cu 3 fl.

Tabloul apărătorilor.

Cu 3 fl.

TABLOUL
BIUROULUI DE PRESĂ.

Cu 3 fl.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIU.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al „Reuniunii române de agricultură din
comitatul Sibiu“.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. s.

Institut Tipografic T. Liviu Albini.

Publicațiune.

Subscrierul aduce prin acestea la cunoștința p. t. publicului, că s'a
stabilit definitiv în Sibiu și efectuește tot felul de

poleitură în aur, bronzare și decorațiune

precum: cadre pentru tablouri și oglinzi, lampă de masă și de atârnat,
grilajuri pentru morminte, inscripții de monumente; mai departe polei-
turi de altare și anconuri, marmorare și reîmprospătare de icoane sfinte
învechite. Răzmat pe activitatea dezvoltată și cunoștințele speciale căș-
tigate în decurs de 15 ani în străinătate, precum Franca (Paris), Ro-
mânia, Serbia, Bulgaria, Turcia (Constantinopol) și Egipt (Ierusalim),
fi stau afară de acestea la dispoziție drept recomandațiune mai multe
atestare despre lucrurile executate în biserica catedrală rom.-cat. Sft.
Iosif și biserica gr.-or. „Domnița Balașa“ din București, în biserica
gr.-cat. din Zimnicea, în biserica rom.-cat. din Constantinopol (Rue-de-
Perra), în biserica evanghelică A. B. din Agnita, în biserica evanghelică
A. B. din Braller, în biserica evanghelică din Turnișor și în mai multe
biserici rom.-cat. din comitatul Ciuc și Treiscaune.

Pentru comande binevoitoare se roagă

[2639] 2-2

IOAN M. TOMPOS,

poleitor și decorator,

strada Cisnădiei nr. 17 lângă cofetăria B. Frenzt.

Lucrătoare de cismărie.

Alexandru Lucian,

măiestru cismar în Sibiu,

Strada Ocnii nr. 21,

(lângă „Asociați-

aduce la cunoștința onora-
toarea sa, pe lângă co-
marfă bună gata,
reparaturi cu prețuri

Sibiu, în August 1895.

Are șatră în toate târgurile din cercul Sibiului.

Marfă gata după plăcere.

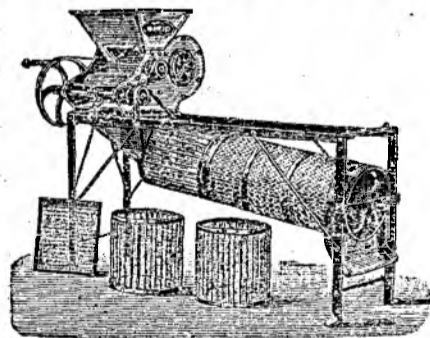
Strada Ocnii nr. 21,
unea curelarilor“),

tului public, că în lucră-
mande și vânzare de
se pregătesc tot felul de
foarte ieftine.

[2540] 2-3

Lângă „Asociațiunea curelarilor“.

Triere!

Triere!

Triere, sisteme diferite

de calitatea cea mai bună și solidă recomandă

CAROL F. JICKELI

Piața-mică 32. **SIBIU.** Piața-mică 32.

Prețuri pe cerință.

[2408] 6-6

Scrisorile se pot trimite și în limba română.

Pentru tipă responsabil Iosif Marschall.

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Economia câmpului la poporul român.

Pentru adunarea generală a „Asociațiunii Transilvane“ ținută în acest an în Blaj, menită a răspândi cultura și deșteptarea poporului nostru, pregătisem această disertațiune. M'am retras însă dela cetirea ei, având „Asociațiunea“ multe afaceri. Fiind însă această disertațiune de un folos pentru cunoașterea împrejurărilor care ne-au oprit în calea economiei cât și pentru-ca să știm cum vom putea înainta pe viitor, află de bine a o face cunoscută pe această cale.

Deschizând cartea trecutului și căutând cu bună grijă vom afla, că economia câmpului la toate popoarele a fost cea dintâiu și cea mai de frunte deprindere. Lucru este foarte ușor de priceput, căci susținerea vieții așa a poftit, ca omul dela facerea sa pe lume, să fie stăpânul pământului și în sudoarea feței lui să-și agonisească hrana sa. Sfânta Scriptură ne dovedește, că legătura dintre om și pământ este dublă: odată dînsul este făcut din pământ, a doua cu sudoarea feței sale să-și agonisească pâinea cea de toate zilele tot din pământ. Că aceasta așa este, ne-a dovedit lîngul șir de oameni, cari s'au perondat în cursul veacurilor, și cari prin lucrul și munca pământului au prelungit prin atâtea veacuri existența oamenilor.

Așa fiind nu mai încapă îndoială, că între om și pământ pururea a fost cea mai strînsă legătură, spriginindu-se unul pe altul împrumutat.

Dacă legătura între om și pământ a fost atât de strînsă, de sine se pune întrebarea, cum se poate totuși, ca și după legătura de atîta timp poporul român, frate dulce cu pământul și moșia, totuși se află foarte înderătul altor popoare pe terenul economiei câmpului.

Ca să putem pătrunde în taina acestui secret de o parte, de alta ca să știm și modul care poate servi pentru progresul economiei câmpului, mă voi nisul a arăta:

1. Cari sînt pedecile de poporul român n'a înaintat în economia câmpului în trecut și prezent?

2. Ce trebuie să facă ca să progreseze în viitor?

* * *

Pentru omul cu minte, zidit de D-zeu cu puterea minții de a judeca, nici-când nu este indetultor a vedea efectul, ci un îmbold din lăuntru îl silește a căuta după cauza care l'a produs acela. Așa nici pe noi nu ne poate indetultul numai atîta, că vedem aflându-ne economiceste înderătul altor popoare, ci de sine urmează întrebarea pentru-ce?

Mulțor străini le place a ne imputa, că nepriceperea și lenea ar fi fost cauzele de frunte, cari ne-au împedat poporul în calea de înaintare a culturii și economiei. Nici ună, nici alta nu corăspunde adevărului, ad-vărat este însă, că oamenii și împregiurările vremilor grele ne-au oprit în calea înaintării.

Noi nu trebuie să mergem departe, ca să aflăm martorii cari vor spune adevărul. Părinții nostri încărunțiți, proprietățile însăși ne spun că una dintre cele mai de frunte cauze că n'a putut înainta poporul plugar pe terenul economiei a fost: feudalismul sau iobăgia.

Iobăgia pretutindenea a fost o pedecă a progresului, dar' cu deosebire a fost adevărată pedecă a înaintării și adevărată suferință, unde poporul a fost supusul unui domn, care n'a fost de o lege și limbă cu iobagiul.

Se poate și cugeta înaintare economică la poporul plugar într'o țeară unde legea zicea: „că poporul n'are nimic decât sudoarea muncii sale“? Printr'o asemenea lege poporul plugar era lipsit de proprietate. Așa poporul era făcut străin pe glia moștenită dela străbuni, era constrîns a fi vitreg, pe vatra sa. Dacă prin lege se rupse legătura cea scumpă și firească, care trebuia să fie între părinte și fiu, între om și pământ, care era silit a se nutri și îmbrăca de pe dînsul, — atunci nu este lucru greu de înțeles pentru-ce n'a economisat mai bine.

Văzînd poporul, că pământul nu mai este al seu, că n'are facultate a-și zidi o colibă cu drept de proprietate, că este numai suferit de domnul seu pe moșie; că este într'o categorie cu vitele, putîndu-se înstrăina când domnului îi place. Așa fiind împregiurările, mai poate să se mire cineva, că agricultura n'a putut înainta. Îndată-ce pământul n'a mai fost o mamă dulce pentru poporul muncitor, ci mai mult o vitregă pe sinul căruia era chinuit, s'a rupt dragostea dintre om și pământ, așa a încetat legătura firească.

Chiar dacă se afla câte un iobagiu mai sirguincios și păstrător, care lucra cu mai multă înțelepciune moșia lui încredințată, îndată-ce stăpânului așa îi plăcea lua această moșie pentru sine și da alta mai rea iobagiului.

Tot așa se făcea și chiar cu averile mișcătoare.

De ce tratament erau împărtașiți iobagii ne spune istoria. Spre a ne convinge deplin, că pe poporul plugar nu l'a legat nici o iubire de pământ, este destul să citez o singură întîmplare istorică. Așa în anul 1599, când intrase în Transilvania Mihaiu-Viteazul, cu oastea lui fugiră o mulțime de iobagi, părăsindu-și moșiile. Dacă acestia aveau ceva alipire cătră pământ, n'ar fi părăsit vatra lor.

Poporul plugar nu era altceva decât o mașină vie supusă la lucru după plac,

care trebuia să lucre așa după-cum i-se poruncia. Era încă străin și rece față de posesiune sau proprietatea stăpânului, după-cât de vitreg era domnul față de dînsul.

Poporul ținut în robie pe pământul patriei dulce, unde i-s'a ivit întăiașidată soarele, unde trebuia să trăească dela leagăn până la morment, era oprit dela cultură, învățatură și libertate. Apoi omul oprit în calea înaintării își perdeă avîntul și în multe casuri ori-ce aspirațiune.

Dacă toate acestea erau așa, mai poate fi mirare, că poporul agricultor nu mai avea voe a-și lucra moșia mai înțeleptește? Dînsul privia pământul unde își mistuia puterea ca o ocnă de muncă silnică, care se părea, că are menirea a-i zdruncina sănătatea. Așa fiind, privia cu mult mai cu mare dispreț la moșie decăt la morment, căci aceea îi lungia cursul suferințelor; dar' mormentul era dorit, căci numai acela putea pune capăt suferințelor.

Nime judecând cu minte serioasă nu se va pute mira, că noi, adecă poporul plugar, n'a progresat în economia câmpului, când chiar în dieta ținută în 1691 în Cluj se aduse hotărîre: „că iobagii pot fi vînduți pe câte 10 ani“. În asemenea împregiurări, cari dintre iobagi a putut cugeta ca să lucre cu grijă posesiunea lui încredințată, când astăzi nu putea ști ce are să fie cu dînsul în ziua de mâne.

Chiar în zilele noastre avem o dovadă, că nimeni nu lucră bucuros proprietatea altuia. Arîndatorii cari și în cazul dacă arîndează o proprietate pe mai mulți ani, nu cugetă atîta la îmbunătățire, mai mult nisuesc a exploata puterea pământului, puțină grijă purtând despre viitorul moșiei.

După încetarea iobăgiei pământul în patria noastră încă a trebuit să treacă prin multe greutăți. Despărțirile urbariale, proporționarea și comasarea, care nici astăzi nu este terminată, au fost tot atîtea greutăți, contra economiei raționale. Adecă până-ce odată nu se va fi regulat deplin aceste referințe de drept a proprietăților, poporul nu va fi deplin asigurat, că mâne nu i-s'e va lua moșia schimbându-se cu alta mai slabă.

Ni-au lipsit cu desăvîrșire școalele, unde s'ar pute căștiga cunoștințe despre lucrarea pământului în mod rațional. Chiar și astăzi economia câmpului pentru noi nu este încă ridicată la gradul de știință, ci mai mult se privește ca o deprindere moștenită din străbuni, la care trebuie să ne pricepem.

Pe lîngă toate că noi avem multe școli menite pentru deșteptarea și cultura poporului nostru, n'avem însă o singură școală economică în care să poată învăța tinerii nostri în praxă și teorie cunoștințele economice.

N'avem literatură economică, care ar avè menirea a lăți cunoștințele economice

în şirul poporului. Nu se poate deloc tăgădui că în toate ramurile de cultură am înaintat mult; dar' în economie foarte puțin.

Nu se poate trage la îndoială, că multă vină poartă și economii că nu înainteză în economia câmpului, după-cum s'ar pute și ar trebui. Foarte numeroși sânt economii, cari știu ceti, însă din nepăsare și desinteresare nu se deprind cu cetirea scrierilor economice.

Acest lucru își are explicarea sa și este foarte ușor de priceput, încât nici nu se poate face imputare. Firea omului este așa, că nu bucuros se cuprinde tot cu același lucru.

Formând economia deprinderea de frunte a plugarilor, începând dela cea mai fragedă etate până la moarte, ei sânt în acea convingere, că au deplină cunoștință despre diusa. Nu află în literatura economică ceva schimbare și petrecere, care o dorește însași mintea și trupul obosit cu lucrarea pământului.

De aceea auzim, nu odată, cuvintele: nu mă obosesc cu cetitul desupra economie, doară din zorile zilei tot pe câmp sânt. Așa și este, chiar și copiii sânt tot în școală și nu aceasta este întrebarea; dar' vorba este cari învață? Nu este îndestulitoare numai școala, ci se poștește și învățătura, așa stăm și cu economia câmpului.

Economia este o școală a vieții, căreia nu se poate pune hotar, unde pururea și fără întrerupere trebuie ca economul să învețe; căci numai așa poate fi pământul un izvor bun și nesecat pentru proprietarul seu.

Economia ține pași cu înaintarea culturală. Cumpăna cea mai fidelă, care ne arată, că un popor cât de înaintat este în cultură, este fără îndoială și economia câmpului.

Așa lipsindu-ne învățătura și cultura n'a putut înainta nici economia câmpului.

La tot progresul pe lângă voință, trebuie să conlucre lipsa și aspirațiunea. Dacă un popor este constrâns de lipsa din afară și are aspirațiune a trăi mai bine, are pretensiuni mai mari în viața socială și casnică. Îndată va cugeta mai profund de unde să poată scoate venitele, ca să-și poată îndeplini dorul. Așa pentru înaintare trebuie și anumită ambiție și tărie de viață. După-cum se măresc cerințe le poporului plugar, așa va înainta și economia. (Va urma.)

Îngrășarea vitelor.

Adese-ori economul voește ca să câștige mai bun preț pentru vitele sale și tot odată însuși să-și valorizeze nutrețele și alte produse economice.

Mai înainte de toate a statorii vremea pentru îngrășare nu se poate.

De regulă s'a primit ca mai potrivit timpul de toamnă, când odată economii și-au isprăvit aratul și sămănatul de toamnă. Atunci

poate începe îngrășarea boilor, cari doresc a-i schimba cu alții mai tineri. Încetând și lucrurile de câmp, economul are însuși grije de nutrirea vitelor pentru îngrășare, mai dă lucru și servitorilor ca să câștige și prin această întreprindere. Chiar și pentru aceea s'au îndatinat economii a începe îngrășarea toamna, fiindcă aceasta este vremea când fiecare poate face socoteală cu nutrețul. Numai acel econom arată deplină înțelepciune, care ierneză atâtea vite ca să aibă nutreț destul, să nu fie silit a cumpăra.

Numai acolo se plătește prăsirea vitelor pe lângă fân cumpărat, unde ori din lucru ori din lapte acele dau venit economului; dar' în sate departe de oraș omul se păgubește. Mai bine este să vândă vitele pentru câte nu se ajunge cu fân, decât să le ierneze cu nutreț cumpărat.

Asemenea și îngrășarea vitelor acolo dă mai mult folos, unde și numai așa poate să-și valorizeze economul nutrețul, de altă parte ca să prețuească vremea pentru sine, familie sau servitori.

În multe locuri îngrășarea este condiționată și dela țîrg, ca adecă pe atunci să aibă vite îngrășate, pe când le poate vinde mai iute și cu preț bun. Aceste sânt niște cerințe de o atare natură, pe care trebuie să le cunoască fiecare econom după împregiurările ținutului unde se află. Este de altcum în firea poporului agricol, că diusul știe jurstările locale și cercuale, când are piață pentru un product și când pentru altul.

Pentru hrănirea vitelor alese spre îngrășare, noi deosebim trei perioade, încât adecă acele sânt în legătură strînsă cu nutremintele ce li-se dă sau mai hotărît zis: chiar folosirea nutrețului formează perioadele.

În periodul dintâiu vitele trebuiesc nutrite foarte bine, așa spre acest scop se aleg nutrețurile cele mai bune.

Se socotește pe o zi la greutatea de 1000 chlgr. a vitelor: 27 chlgr. nutremânt uscat, 2.4 chlgr. amidon, 0.5 chlgr. unsoare și 14.8 chilograme hidrat carbonic.

Așa pentru vitele luate la îngrășare se va da la greutate de 1000 chlgr. următoarea cantitate de nutreț:

10 chlgr. trifoiu, luțernă și mazărice uscată sau nutreț foarte bun cum este cel pregătit din cucuruz.

2 chlgr. fân comun.

2 " mazărice cu ovės

4 " orz

4 " grăunțe de cucuruz sau păsat.

1.5 " pleavă.

Printre aceste nutreminte se mai poate aplica torta de rapiță, care este ieftină și se poate câștiga dela fabricile unde se pregătește uleul de rapiță în toată bună vremea.

Așa lângă nutremintele amintite se pot lua încă 2 chlgr. furtă de rapiță.

În periodul al doilea nutremintele se împartesc la 1000 greutate în modul următor: 10 chlgr. mazărice, 5 chlgr. trifoiu, luțernă sau cucuruz uscat, 3 chlgr. mazărice, 5 chlgr. orz, 5 chlgr. grăunțe de cucuruz, 5 chlgr. turtă de rapiță.

În periodul al treilea nutremintele se dau la 1000 greutate în modul următor: 11 chlgr. fân, 6 chlgr. mazărice, 6 chlgr. orz, 5 chlgr. grăunțe de cucuruz și 3 chlgr. tortă de rapiță.

Aceste porțiuni sânt a se da în fiecare zi câte de trei-ori împărțite în părți egale. Așa se va da nutremintul dimineața, la amiază și seara, grijind bine, ca ora hrănirii să se țină cu scumpătate.

Nutremintele păioase sânt a se da întocmai cum sânt și încă schimbate cu grăunțe așa, că între mâncările de nutrețe să cadă grăunțe.

Grăunțele se rîșnesc de păsat și așa se dau vitelor mestecate cu puțină șișcă ori pleavă.

Asemenea se face cu turta de rapiță, odată se zdrobește și totdeauna înainte de a mânca altceva se dă spre hrană mestecată cu puțină pleavă și puțin stropită cu apă.

Din periodul ântâiu se trece într'al doilea, când vitele sânt în carne bună, când pielea este mai moale și la pipăit carnea o simțim ca sponghia. Dintr'al doilea period se trece într'al treilea, când vedem că scade apetitul vitelor. Trecearea dintr'un period într'altul trebuie să se facă încet și cu bună chibzueală, fiindcă vitele de îngrășat nu bucuros se supun la schimbare.

De regulă un period de îngrășare, ține câte 5 săptămâni, de unde urmează, că în 15 săptămâni trebuie isprăvit îngrășatul.

Nici nu se plătește a lungi terminul de îngrășare, fiindcă în periodul din urmă nu se poate câștiga folos prin nutrirea, adecă nu este raport de câștig între nutreț și îngrășare. De aceea cei mai mulți economii cari se cuprind cu îngrășarea vitelor trebuie să caute ca să poată vinde cu capetul periodului al doilea de îngrășare vitele. De regulă mai bun câștig se face așa, fiindcă vitele în cele două perioade dintâiu se îngrășe foarte bine, adecă se plătește îngrășatul, că tot nutrețul consumat se lipește de trupul vitelor; dar' mai târziu dela al doilea period nu este așa.

Aceste ar fi pe scurt povețele mai de frunte cari se pot întrebuița pentru îngrășarea vitelor.

Ar fi foarte bine, când plugarii noștri, cari au la îndemână trifoiu, luțernă și nutreț bun cât se poate tot vite bine întocmite și îngrășate să scoată la vânzare. De o parte așa își pot valora nutrețul, de alta îndată pot ajunge la preț cu vitele.

O cerință mare este în decursul îngrășatului, că vitele să fie ținute în curățenie și așternutul bun de loc să nu le lipsească.

Lucrul în stupină.

După-ce sosește vremea când albinele înceată de a mai aduna miere, stuparul va cerca cu de-amăruntul toți stupii ca să fie deplin orientat despre bunătața matcelor, ca așa să poată ști care dintre stupi este mai gras sau mai slab.

Stupii mai slabi trebuie împreunați, iar' dela care are mai multă miere se culege lăsându-i-se numai atâta de câtă are lipsă pentru iernat. De comun se socotește pentru iernat 12—18 chgr. Așa stuparul trebuie să fie în curat cam cât ponderează sau câtă greutate au în stare goală, coșnițele cu cari dînsul stupărește, ca așa greutatea aceloră nici-odată să nu o socotească cătră miere.

Ca o regulă statornică să ne fie: stupul mai bogat în albine totdeauna are trebuință pentru iernat mai de multă miere, din lăcomia de miere nici-când nu trebuie lăsat stupul să sufere lipsă peste iarnă.

Stuparul în ajunul toamnei are trei lucruri mai însemnate pe lângă albinele sale: împreunarea stupilor mai slabi cu cei cu putere, alegerea stupilor de sēmēnță și culegerea mierei.

Împreunarea stupilor trebuie să se facă în vremea până albinele mai pot aduna puțină miere, căci avînd de lucru cu mult mai ușor se împrietinesc. Dacă albinele puse la un stup n'ar pute aduna ceva și diusele pentru iarnă nu se vor pute îndupleca să rămână la stupul unde s'a adaus ca să consume osteneala altora. Mai gata sînt a părăsi coșnița și a peri de foame ori frig. Pentru împreunare se aleg tot stupii cari n'ar pute ierna. Apoi pururea se dau la stupii cari au matce sănătoase.

Împreunarea cu coșnițele măiestrite merge foarte ușor, căci pentru iarnă se așează albinele în cămara menită pentru sporire. Apoi atâta miere putem lua cu ramele câtă voim și lor li-se lasă atâta de câtă au lipsă pentru iernat. Din coșnițele cu albine mai puține, ramele după-ce se nimicește cea mai bătrână matcă se pun într'o singură coșniță.

Împreunarea coșnițelor îndatinate a se folosi de popor se îndeplinește prin amețirea albinelor. Mai îndatinate materii de amețire sînt: pulvrea de pușcă, cali-saltru și prașa pucioasă, dintre aceste mai puțin stricacios este cali-saltru. Din această materie se amestecă 40 grm. în apă rece și curată, după-ce s'a topit salitrul în apă așa gătită se moaie călți sau cărpe vechi de pânză, aceste apoi se pun la căldură să se uște. Coșnițele se gătesc întocmai după-cum sînt îndatinate stuparii dela sate.

Materia de amețit se așează într'un stăieriu (bliduț), aprinzîndu-se apoi se aco-

pere cu ceva acoperiș bortit ca să nu cadă albinele pe foc.

Coșnița se așează asupra fumului și se tocmește așa ca să nu poată scăpa albinele sau fumul. Albinele îndată-ce nu mai sbrînesc este dat semnul că sînt amețite. Atunci bate bine coșnița ca să cadă albinele, apoi caută matca, dacă n'ar fi între albinele amețite. atunci sigur s'a fi ascuns între faguri. Luând matca, dacă voim numai atâta albinele să fie lipsite de matcă, atunci de nou așezăm coșnița asupra lor. După-ce au stat 3—5 zile stupul fără matcă se face împreunarea stupilor. Albinele fără matcă seara de nou se amețesc, apoi stropindu-le cu miere se așează sub cele două coșnițe din apropiere, unde a fost locul albinelor. Adecă locul coșniței luate se împărțește la alte două coșnițe, împingîndu-se puțin cătră olaltă.

Dacă albinele străine sînt udate cu miere și duc ceva la stupul nou împreunarea merge ușor. De loc nu corespunde datina veche cu stupăritul înțelept, când se ucid albinele prin amețire, ca să li-se culeagă mierea, căci prin pierderea albinelor se perd o mulțime de muncitoare, cari toate au menirea de a stringe miere. Așa fiind chiar și cu coșnițele simple trebuie să stupărim înțelepțește. Adecă stupii trebuie împreunați. Cine dorește a vinde miere nu-și ucidă albinele, ci acele cu bună grijă să le scutească în coșnița altui stup, ca așa va pute înainta în stupărit.

Dacă din coșnițe simple voim a lua numai miere și de loc n'avem în gând ca să stricăm stupul, atunci purcedem în modul următor: Seara după-ce albinele sînt în liniște rețezăm fagurii cu bună grijă până cam la mijloc, bine grijind ca albinelor să le rămână atâta miere ca să se poată ierna. Fagurul tăiat se stoarce de miere îndată și apoi se pune înderet de unde s'a tăiat, întărindu-se cu vergele sau drot cătră cel cu miere. Acest lucru se face până albinele mai poartă puțină miere și când au încetat cu clocitul. Dacă n'am pute pune fagurii înderet, atunci coșnița se așează în locul unde a fost; dar' urdinișul se va strimta ca abia numai o albină să poată sbura, iar' coșnița jur împrejur se lipește bine, nu cumva la mierea care se va scura pe scîndură sub coșniță să poată intra răpitoare. Stupul în puțină vreme va repara stricaciunea ce i-s'a făcut.

Mierea se culege atît din coșnițele măiestrite cât și din celelalte îndată-ce vedem că albinele abia mai au flori din cari pot aduce miere. Adecă să nu așteptăm până s'a gătat adunatul de miere, ca așa să mai poată aduna și albinele împreunate, și să poată tocni stricaciunile de noi făcute.

Știri economice.

Însoțire pentru pregătirea untului. În comuna *Maria-Kemend* din comitatul *Baranya* s'a întemeiat prima însoțire de această natură, care se cuprinde numai cu pregătirea untului. Însoțirea prin spriginul împrumutat arată rezultat foarte îmbucurător. La început au putut da în toată ziua locuitorii 350 litre lapte pentru însoțire; dar' astăzi exportează la însoțire 1400 litre, toată litra li-se plătește cu 5¼ cr., de unde zilnic li-se vine câte 73.50 fl., așa pe un an întreg câștigă comuna câte 25—27 mii florini. Aceste date arată mai sus de toată îndoiala ce se poate face prin însoțiri.

Câte grâne se fac pe întreg ro-togolul pămîntului? Direcția statisticei economice din Anglia ne dă următoarea socoteală:

Ovės	se face	845,955.000	hl.
Cucuruz	" "	835,720.000	"
Grâu	" "	828,615.000	"
Săcară	" "	478,597.000	"
Orz	" "	291,144.000	"

Cea mai mare parte din ovės se produce în Europa și America de Mează-Noapte. În Australia încă se cultivă mult ovės, dar' nici până astăzi nu-și poate acoperi trebuințele. Neguțătoria de ovės mai mult se desfășoară în Europa. Cucuruzul mare parte se produce în America. În Europa după cea mai bună socoteală înapoartă 22,257.000 hl. cucuruz din America și 2,513.000 hl. din Argentina. Dintre țările europene numai Rusia, România și Ungaria exportează cucuruz. Cât pentru grâu Argentina a devenit o țară foarte productivă. Această țară înainte de aceasta cu 10—12 ani n'a avut grâu cât trebuia pentru consumul poporului din dînsa, în anul 1893 însă a exportat 9,500.000 hl. Mai multă săcară se produce în Europa și în Rusia. Tot asemenea și orzul se cultivă mai mult în Rusia, mai puțin în Germania, Austria și Anglia. Se cultivă cu plăcere orzul și în Canada și Japonia.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 137. Oare pute-vom deschide un drum nou din comună până în drumul comitatens pe unde a mai fost drum înainte de aceasta cu vre-o 90—100 de ani, fiindcă două drumuri ce avem peste hotar sînt cu mult suș-coborîș și foarte nepotrivite? Pe unde a fost drumul cel vechiu e loc mai drept, mai aproape și mai potrivit.

Mureu, 15 Aug. 1895. *Vasilie Ciocnea.*

Răspuns. Deschiderea drumului, dacă pe acela s'a mai umblat din când în când, și are semnele de lipsă ca drum, de nou se poate deschide prin pretor. Dacă însă pe unde a fost drumul cu 90—100 de ani mai înainte astăzi sînt pămînte arate și grădini cu pomi, nu se poate deschide, numai expropriind cu preț pe stăpânii moșiilor peste care ar fi să treacă drumul.

Întrebarea 138. Am un pămînt arător, care an de an face tot mai mulți spini (porumbei). Vă rog cum i-aș pute stîrpi?

Mureu, 15 Aug. 1895. *Vasilie Ciocnea.*

Răspuns. Pămîntul pe care se fac tot mai mulți porumbei este bun. Leacul cel mai potrivit este ciocanul, sapa și hârlețul, strîpește-i așa. Pe pămînt sămîna plante de săpat, apoi grâu, prin dînsul trifoiu. De pe trifoiște îi strîpește de 3 ori într'o vară doi ani după olaltă, apoi îi sigur că nu vei avea da lucru cu dînsii.

Monografia comunei

Orlat.

De

Romul Simu, învățător.

(Urmare.)

Dacă am socoti starea lucrului și din altă parte, d. p.:

Prețul pământului roditor din hotarul întreg cu 60 fl. jugerul, am căpeta vre-o	fl. 600.000
Locuințele, șurile, grajdurile, gardurile ș. a. fac împreună vre-o	« 100.000
Vitele vre-o	« 100.000
Oile vre-o	» 12.000
Caprele și rimătorii	« 20.000
Galițele	« 2.000
Stupii	« 2.000

Am ajunge la . fl. 836.000

Acești bani puși cu dobândă de $4\frac{1}{2}$ la sută ar aduce de familie cam 85 fl., de persoană 22 fl.

Prin urmare. *munca* oamenilor s'ar răsplăti în bani, socotind și copiii, de cap cam 48 fl. la an; ear' munca oamenilor cu a vitelor, face cam 365 fl. de familie pe an.

Pământ, vite, om și muncă, eată cele patru vorbe, care ne dau a înțelege întreg rostul traiului omenesc; și îndeosebi *munca economului*, prin care el agonisește pentru sine, cum și pentru toți dintre care, poate, mulți în toată vieța nu se gândesc măcar odată la vrednicia economilor; *munca*, despre care zice poetul *Alexandru*:

„Sfântă muncă dela țară, izvor de îmbogățire,
Tu legi omul cu pământul în o dulce înfrățire!”

42. Cheltuelile întregii comune.

După-ce am văzut, cât fac în bani venitele comunei Orlat, să aruncăm o scurtă privire și asupra cheltuelilor ei.

Din venitele de aproape 200.000 fl. la an ale tuturor locuitorilor din comună, acestia au să trăească împreună cu vitele lor; au mai departe să-și cumpere lucrurile de întâia trebuință, cum și destule altele, fără de care ar putea fi.

Să le rămână prisosuri, peste tot zis, nu poate fi vorba. Dacă unii din comună dau înainte, alții dau îndărăt; dacă unii vând din moșie, alții o cumpără, și nu totdeauna oameni din această comună, pe când ai noștri nu cumpără și n'au cumpărat moșie dela oameni din comunele vecine.

Și earăși, dacă unii din economii noștri mai au și câte un ban adunat, sânt 3—4 vecini de ai sei, care împrumută bani.

Că poporul acestei comune ar face pași mai însemnați spre bunăstare, dureri, nu se poate zice; și că nu dă înainte, ne dovedește și împregiurarea, că de vre-o câțiva ani încoace mulți de-ai noștri, bărbați și femei, copii și fetițe, au trecut în România, și trec pe zi ce merge și nu toți se mai întorc.

Nu se poate deci zice că: se înmulțește pământul comunei, nici că se înmulțesc vitele, nici că se înmulțesc capitalele (bani), sau că doară s'ar deschide mijloace nou de câștig pentru locuitorii comunei.

Vitele stau cam locului și capitale nu sânt adunate; ear' pădurile așa reu ca azi n'au putut sta nici-odată. La aceste se adaugă apoi înmulțirea oamenilor și risipa în foarte multe privințe: pe podoabe, pe beuturi, pe tăbac, pe pomene, pe ospete și pe multe alte lucruri, de care oamenii s'ar putea și lipsi. Dar' înzadar, după muncă omul vrea să aibă și distracție! Asemenea s'au înmulțit și dările și aruncurile de tot telul; ear' comuna mai e și vre-o 15 mii datoare.

Înaintare, care se vede cu ochii, se poate numi zidirea unor locuințe mai frumoase și mai trainice și pardosirea unor strade. Dar' și aici e belea. Oamenii ale căror edificii au ars, nefiind asigurați, au trebuit să se bage în datorii, ca să-și poată face acele locuințe.

Ce s'a sporit este sigur numărul locuitorilor, deci *puterea brațelor* și cele câteva mici *fonduri*, al căror temei u s'a pus deja în comună.

Să spunem acum unele cheltueli date pe lucruri fără care oamenii nu pot fi:

Bucate vre-o	fl. 6.000
Fân și otavă de	« 1.500
Pentru alodiul comunal vre-o	« 7.000
Darea particularilor	« 4.465
Pentru beuturi, mărginin-du-se oamenii la strictul necesar.	« 10.000
Carnea, sarea, pălăriile, peptarele, cojoacele, șerparele, încălțăminte, carțele, roatele, plugurile, vasele, uneltele economice, mobilele de casă, facerea zidirilor economice, luminatul, căutarea la întâmplări de boale, plata păstorilor, strictul necesar pentru îngropăciuni și ospete și c. l. împreună, cel puțin vre-o	« 40.000
Replătiri din capitale și interese, cu care datoaresc oamenii vre-o	« 4.000
Pentru mijloace de cultură: cărți și gazete pe seama oamenilor mari; cărți și alte mijloace de învățământ pentru creșterea copiilor la școală, împodobirea bisericii ș. a.	« —.800

Adecă vre-o . fl. 73.465

la care se adaug productele și vitele prășite de oamenii din comună, laptele, lâna, ouele ș. c.

Acum să mergem mai departe la unele cheltueli pe lucruri, fără cari toți am putea trăi și încă mai bine ca până acum. Între acestea se numără:

Tutunul, pe care cheltuim vre-o	fl. 7.000
Beuturi vre-o	« 8.000
Jolj, bumbac, cartoane, ce s'ar putea înlocui cu pânză de casă	« 5.000
Mâncare de tîrg, ce s'ar putea înlocui cu cele de casă	« 5.000
Pomenile, ospetele ș. a. vre-o	« 1.200
Alte lucruri aproape nefolosite vre-o	« 1.000

Suma . fl. 27.200

42. Cum se ne îmbunătățim starea materială, cea culturală, socială și politică

Din cele arătate până aci ne-am putut încredința, că Orlatului nu i-a lipsit nimic din elementele trebuințioase ca să devină un *opid* (orașel) românesc destul de însemnat. Dar' așa e firea omului. Adesea nu cruță până ajunge la fundul sacului; atunci însă e prea târziu.

Am totuși nădejde, că noi n'am ajuns încă chiar la fund și de aceea ne putem veni în fire, ne putem reculege.

Drept că acum e mai greu ca atunci când moșiile nu erau atât de tare împărțite; ca atunci când pădurile erau în mare parte neatinse de secure; când dările și datele de tot felul erau foarte puține și mici, când nu se plăteau de loc aruncuri nici pentru vite, nici taxe pentru lemne, când luxul (mândria) nu prinsese așa rădăcini puternice, când comuna nu era împovorată cu datorii și nici chiar oamenii.

Adevărat că acum e mai greu de a face din comuna noastră o comună din cele mai de frunte, ca pe timpul când nu era oprită facerea rachiului, nici cultivarea tutunului, nici nu era opreliște în păduri și »toate ne erau iertate, dar' nu toate erau și de folos«.

De altfel e prea drept și aceea. că omul prea fără trebuințe nici nu are mare îndemn spre lucru și progres. Cu cât sporesc trebuințele, trebuie să sporească și străduința pentru a-și dobândi mijloacele, pentru a-și îndestula trebuințele.

Trebuințe urcate, muncă urcată și cu ele progres, înaintare. Și dacă greutățile chiar cresc, bunul D-zeu ni-a dat minte, ni-a dat judecată, ca văzând răul, să ne știm și păzi de el, să-și stăm cu hotărîre în față și să-și biruim, prinzându-ne frate de cruce cu binele.

Să vedem însă și aici relele, care ne stăpânesc îndeosebi pe noi, pe Orlățeni!

Știm că noi, până acum de curînd, nu ne am prea putut plînge de multă năcazuri și de sărăcie, deși bogați încă nu sîntem. Am avut însă cu ce să ne ducem vieța de pe o zi pe alta și cu atâta am fost mulțumiți.

Bucatele, câte se fac pe hotarul Orlatului, nu sînt de ajuns, ca să hrănească pe locuitorii acestei comunei; nici fânul și otava nu sînt îndestulătoare pentru hrănirea vitelor din comună în timpul iernii.

Prin urmare, să vindem bucate, nu poate fi vorba; din contră sîntem siliți să cumpărăm atât bucatele, ce ne lipsesc, cât și o parte din nutrețul pentru vite, deasemenea și multe alte lucruri de trebuință.

Ear' banii de lipsă noi nu-i putem face decât din lemnele pădurilor noastre, când și când pe câte un cap de vită și pe alte foarte puține căi.

Cu pădurile însă am cam gătat-o. Din an în an opreliștea e tot mai mare și lemnele ni-se dau în măsură de a nu ne mai putea mulțumi trebuințele cele mai neapărate măcar. Am ajuns prin urmare în un corn de capră; ni-s'a înfundat cărarea. (Va urma.)